

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ПРАВИТЕЛЬСТВЭ ТЕЛЕГРАММЭХЭР

Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ лъыклогу Къыблэ федеральнэ шъолъырым щылым и Аппарат Адыгэ РеспубликэмкIэ ифедеральнэ инспектор шъхьалэу А.Хъ. Лылуужум фэкло

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ Адам Хъусен ыкьор!
Уныбжэ илээс 60 зэрэхъугъэм фэшI сыпфэгущIо!
ЛэжъэкIо дэгъоу, цыфышIоу узэрэщытым фэшI Адыгэ Республикэм щыпсэхуэрэм лъытэныгъэшхо къыпфашIы.
Ори, къыппэблагъэхэми псауныгъэ пытэ, насып, щылэкIэ-псэукIэ дэгъу шъуилэнэу, мамырэу шъупсэунэу, гъэхъагъэхэр шъушынэу сышъуфалъао.

Лъытэныгъэ къыпфэзышIэу, Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ лъыклогу Къыблэ федеральнэ шъолъырым щылэ Владимир УСТИНОВ

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ Адам Хъусен ыкьор!
Унибилей — уныбжэ илээс 60 зэрэхъугъэм фэшI сыгу къыз-делэу сыпфэгущIо!

Лэжъэу сигуапэу о, республикэм лъытэныгъэшхо зыщыфашIырэ политикым, къэралыгъо гъэпсынымкIэ опытышIу зилэм, гушылэ фабэхэмкIэ зыкъыпфэзгъазэ сшIоигъу.

Укызыщыхъугъэ хэкум ипатриот шъыпкъэу, зигушылэ емыпцыхъырэ, зилорэ зилорэ зедишгъэрэ, теубытэныгъэшхорэ пытагъэрэ зыхэлъ, ыкIэм нэсэу зигухэлъ фэкторэ цыфэу узэрэщытыр Адыгеим щашIэ. Гуэтыныгъэ инрэ екIоллэкIэ тэрээрэ уилофшIэн зэрэфыуилэм ишIуагъэкIэ Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ лъыклогу Къыблэ федеральнэ шъолъырым щылым и Аппарат джы-дэдэм зэфыщытыкIэ дэгъухэр дытиIэх.

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ Адам Хъусен ыкьор, псауныгъэ пытэ уилэнэу, уигъашIэ кIыхъэ хъунэу, уигупсэхэми къыппэблагъэхэми щылэкIэ-псэукIэ дэгъу ялэнэу, уинасып зилэт зэпытынуу, гушIуагъо ушымкIэу упсэунэу, Хэгъэгум пае джыри Iофыбэ блэжъынэу сыпфалъао.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ ипшъэралхэр зыгъэцэкIэу КЪУМПЫЛ Мурат

Лъытэныгъэ зыфэсшырэ Адам Хъусен ыкьор!
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр ыгу къыделэу унибилей — уныбжэ илээс 60 зэрэхъугъэм фэшI къыпфэгущIо!

Политик чъэпхыгъэм Iофым къэралыгъо екIоллэкIэу фырилэн фаемкIэ, зышхъабысыжъэу Хэгъэгум зэрэфэлэжъэн фаемкIэ гъэшIэ гъогоу къэпкIугъэр щысэшIоу щыт. О Iофэу узыфэгъэзагъэм Iэп-Iэсэнныгъэ ин, хэшIыкIышхо, зэхэцэн амалышIухэр ыкIи нэмыкIыбэ ищыкIагъ. А псэури о пхэлъэу, пшъэдэкIыжэ ин фыуилэу уилоф огъэцэкIэ. Лъытэныгъэ зыфашIырэ къэралыгъо IофышIэшхоу узэрэщытым пае Адыгэ Республикэм осэ ин къыщыпфашIы.

Псауныгъэ пытэ уилэнэу, уигъашIэ кIыхъэ хъунэу, пкIуачIэ къы-кIимычынэу, Хэгъэгум ифедэхэм уафэлажъэзэ джыри гъэхъагъэбэ пшынэу пфэсэлэо.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

Хэдзынхэр аухыгъэх

НахъыпэкIэ мызэу, мытIоу къызэрэтIуагъэу, Урысые политическэ партией «Единая Россия» зыфилорэм хэтэу, УФ-м и Къэралыгъо Думэ и депутат хъунымкIэ кандидатхэм яспискэ хэхъацтхэм хэдзынхэр яплIэнэрэу Шэуджэн районым тыгъуасэ цыгъэацгъагъэх. Ахэм ахэлэжъагъ региональнэ политсоветым и Секретарь игуадзэу, АР-м и Лышхъэ ипшъэралхэр зыгъэцэкIэрэ Къумпыл Мурат.

Народнэ Фронтым илIыклогу Шэуджэн, Джэджэ, Коцхъэблэ ыкIи Красногвардейскэ районхэм нэбгыри 172-рэ ашагъэнэфэгъагъ. Ащ щышъэу нэбгыри 160-р ары къэкIоллэгъагъэр. Зэрэхабзэу, зикан-дидатурэ къэзыгъэлэгъоу нэбгырэ 16-мэ япсалъэхэм ахэр ядIугъэх. Нэбгырэ пэпчэ кIэкIэу нэлуасэ закыфишIыгъ ыкIи депутат зыхъукIэ анахъэу ыналэ зытыригъэтыштхэм къатэгущылагъ. Кандидатхэм нэлуасэ зызафашIыхэм ыуж шъэф шIыкIэм тетэу Народнэ Фронтым илIыклогхэм амакъэхэр атыгъэх.

Мыш Народнэ Фронтым хэдзынхэр цхиухыгъэх. Зэрагъэнэфэгъагъэу, чыпIиплIым ахэр ащыкIуагъэх. Джы къэнагъэр зэфэхъысыжъхэр региональнэ политсоветым щашIынхэу ары. Зирейтинг нахъыбэу къэлэгъагъэхэр Къэралыгъо Думэм и депутат хъунымкIэ кандидатхэм яспискэ хагъэхъащых.

(Тикорр.).

ЛЭЖЬЫГЪЭМ ИЛУХЫЖЬЫН зэрэкIорэм зыщигъэгъозагъ

АР-м и Лышхъэ ипшъэралхэр зыгъэцэкIэрэ Къумпыл Мурат Шэуджэн районым имэкъумэщ хызмэтшIапIэу «Агрокомплексэу «Шовгеновский» зыфилорэм ишъофхэр тыгъуасэ къыкIухъагъэх. Ащ игъусагъэх мэкъумэщ хызмэтымкIэ министрэу Юрий Петровыр, Шэуджэн район администрацием ипашъэу Хъуажэ Налбий, нэмыкIхэр.

Ом зэрар къызфихыгъэхэм ащыт мы хызмэтшIапIэр. Ошъум иягъэ зэригъэкIыгъэ ко-цыр мы мафэхэм ащ щылуахыжы. Районыр зэрэпсаоу пштэмэ, зы гектарым центнер 48 — 49-рэ къыщырахыжыкIэм, мыщ 45-м къыригъэхъурэп. Арэу щытми, IофшIэныр щыжъот, ко-цым хъалыгъу хэмышIыкIыжы-щтми, нэмыкI лэныкIохэмкIэ агъэфедэщтышъ, етIупшыгъэу Iуахыжы. Районым ипашъэу Хъуажэ Налбий къызэрилуагъэмкIэ, псэумкIи бжыхъэсэ лэжыгъэ гектар мин 15-м ехъоу ялагъэм щышъэу гектар мин фэдизыр ошъум ыгъэкIодыгъ е

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

иягъэ ригъэкIыгъ. Гектар мин 14,6-р ары Iуахыжырэр. Кы-рахыжыщытым ибагъэкIи идэ-гъугъэкIи ом иягъэ къаригъэ-кIыгъ. Арэу щытми, гъэрэкIо-рэм нахъыб мыгъэ къыхыжы-рэр. Неущ аухынэу мэгугъэх.

— Лэжыгъэм илухыжыны зэрэкIорэм тигъэгумэкIэу, мэкъумэщышIэхэм яIофшIэн зэрэлыкIуатэрэр зэдгъэлэгъу-мэ тшIоигъоу тыкэкIуагъ, — къылуагъ Къумпыл Мурат. — Ом изытет ыпкI къыкIыкIэ бжы-хъасэхэм япхын зэрэгужыога-гъэр, мыгъэ ошъум зэрарэу къа-фихыгъэр къыдэплыгъэхэмэ, лэжыгъэу къырахыжырэм ибагъи идэгъугъи, мэкъумэщы-шIэхэм яIофшIэн зэрэлыгъэ-кIуатэрэми уагъэрэзэнэу щыт.

Нэужым ащ комбайнерхэмрэ водителхэмрэ щэджэгъуашхэ адишIыгъ, ахэм яеплIыкIэхэм, ягумэкIыгъохэм защигъэгъозагъ, уасэхэм, лэжыгъэ чылгъэхэ лэп-кхэм, нэмыкIхэм атегушылэгъэх.

ХЪУТ Нэфэст.

Адыгэ Республикэм щыпсэхэу ыкIи ихъакIэхэу лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Зи Хэкужэ къэзыгъэзэжыгъэхэм я Мафэ фэгъэхыгъэ торжественнэ зэлукIэмрэ театрали-зованнэ къэгъэлэгъонымрэ къалэу Мыекъуапэ дэт Лъэпкъ музейм ыпашхъэ (ур. Советскэм, 229-м) 2011-рэ илээсым шышхъэлум и 1-м

сыхъатыр 20.00-м щыкIощтых. ИкIэхым мэфэкI джэгу зэхэщт.

Мы Iофтхъабзэхэм шъуахэлэжъэнэу зэкIэми шъуэтэгъэблагъэ.

ЗэхэцэкIо комитетыр

ЯТАРИХЪ ЧЫГУ КЪЭЗЫГЪЭЗЭЖЬХЭРЭМРЭ ШЫПЭНЫГЪЭМРЭ

ІЭПЫІЭГЪУ ЯЩЫКІАГЪ

Хэкум къэзыгъэзэжыгъэ тилъэпкъэгъумэ ялофыгъохэр зэрэлъыкыуатэхэрэм фэгъэхьыгъэ зэхыхъуэ Мыекъуапэ шыкыуагъэр АР-м лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъумэ адырялэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жьугъэм иамалхэмкІэ и Комитет итхьаматэу Шхьэлэхъо Аскэр зэрицагъ.

ІэкІыб хэгъэгухэм къары-кІыжырэ тилъэпкъэгъухэр ятарихъ чыгу зэрэщыпсэухэрэм, ныбжьыкІэхэр зэрэщеджэхэрэм, шыкыуагъэу ыкІи гумэ-кІэу ялэхэм зэхыхъэм щатегушылагъэх. Гражданствэ аратыным бырсыр башэ къызэрэпыкІырым, Мэфэхьаблэ дэсхэр псэу зашъохэрэм изытет уигъэрэзэнэу зэрэщымытым, псыр чым къычІэзыщырэ техникэр кІэу гъэуцугъэн зэрэфаем, мы къуаджэм апэу къэкІо-жыгъагъэхэм афашыгъэ унэ-

хэм ащыщэу тІур джыри зэрэмыухыгъэм, нэмыкІ Іофыгъохэм анэсыгъэх.

АР-м ІофшІэнымкІэ ыкІи социальнэ хэбхыныгъэмкІэ иминистрэу Наталья Широковар, федеральнэ миграционнэ къулыкъум иотделэу Адыгэ Республикэм щыІэм ипашэ ипшгъэрлхэр зыгъэцкІэрэ Шэуджэн Руслан, Мэфэхьаблэ иадминистраторэу Жъэу Мыхьамэт, ІэкІыб хэгъэгумэ къарыкІыжыгъэ тилъэпкъэгъухэу Мэщ-фэшІу Нэдждэт, Едыдж Баты-

рай, ЕнэмыкІо Мэулид, СтІашу Яхьер, Нэпсэу Нихьад, Адыгэ къэралыгъо университетым иІофышІэу ЛыхъэтыкІо Сусан, общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» ыцІэкІэ КъуекІо Аслъанбий, нэмыкІхэри «Іэнэ хъураем» къышчыгушыла-гъэх. Къалэтыгъэ Іофыгъохэр зэрагъэцкІэщтхэм ехьылІэгъэ унашъохэр аштагъэх.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Сурэтхэр «Іэнэ хъураем» къышчытырахыгъэх.

Метеогупчэхэр «Лэгъо-Накъэ» шагъэпсыщтых

Темыр Кавказым, Краснодар краим, Адыгеим турист кластерэу ащагъэпсыщтым ихэбхыныгъэ къызэрэдилытэрэмкІэ, джырэ лъэхъаным диштэрэ метеогупчэхэр «Лэгъо-Накъэ» щашыныхъу ары.

Краснодар краим курортхэм ыкІи туризмэм бгъу пстэумкІи хэбхыныгъэ ягъэшыгъэнымкІэ и Департамент ипашэу Евгений Куделя, ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» зыфиІорэм илІыкІохэр, «Апэрэ къушхъэгъэпс компаниер» ыкІи австрийскэ компаниеру «Sommer» а Іофыгъом тегушыла-гъэх.

А австрийскэ компаниер метеогупчэхэр егъэхъазырых ыкІи егъэуцух. Джырэ уахътэ

Альпы метеогупчэ 400 фэдиз а компаниер ышІыгъэхэу тых. Ом изытет сыд фэдэу зы-зэблихъугъэми, ахэм яІофшІэн зэпагъэурэп.

ЗэрэрахъухэрэмкІэ, джырэ лъэхъаным диштэрэ метеогупчэхэу «Лэгъо-Накъэ» шагъэу-цущтхэм яшІуагъэкІэ ом изытет фэгъэхьыгъэ къэбархэр псынклэу къалыІэсыщтых. Къызэрэщыщт е къызэрэ-сыщт пчъагъэр, джащ фэдэу къызэригъэщтырэм икууагъэ

зыфэдизыр къашІэн альэкІыщт.

«Мы илъэсым ыкІэ нэс метеогупчэ шхьэлшІэрэ автоном метеогупчищрэ дгъэуцунхэу итэхъухъэ», — Евгений Куделя игушыІэхэр департаментым ипресс-къулыкъу къыгъэшпы-къэжыгъэх.

Ом изытет фэгъэхьыгъэ къэбархэу метеогупчэхэм къаша-угъоитхэр, тапэкІэ курортным ишъолъыр и Интернет сетхэм яІофшІэн зызтырагъэуцокІэ, автоматикэ шІыкІэм тетэу зы серверым къыхъащтых.

КъэкІошт кІымафэм ехъу-лэу Темыр Кавказым ит курортхэу псэолъэшІынхэр зыщы-кІохэрэм ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» зыфилорэм зэкІэмкІи метеогупчэ 20 ащи-гъэлсын гухэлъ иІ.

ІЭШЪЫНЭ Сусан.

Бэдзэогъум и 27-р — Адыгэ автоном хэкур шыІэ зыхъугъэ маф

Адыгеир — мамырныгъэм ыкІи шыІэкІэшІум ягъогу тет

Адыгеир, Урысые Федерацием ишъолъыр ныбжьыкІэ, 1991-рэ илъэсым республикэ хъугъэ. Адыгхэр Кавказым изы анахъ лъэп-къыжхэм ащыщых, республикэ-ми ялэпкъыцІэкІэ еджагъэх. Тарихъ гъогуонэ кІыхъэу къакІу-гъэмкІэ апэрэу автономииер къа-ратыгъ ыкІи зыхъэхэрэ къэра-лыгъом уасэ къафишыгъ. Адыгэ лъэпкъым шыІэкІэ-псэукІэ амалхэр ыгъотынхэмкІэ ыкІи зи-ушхунымкІэ, хэбхыныгъэхэр лъэ-ныкъуабэкІэ ышІынымкІэ Урысы-ем лъэшэу ишІуагъэ къекІыгъ.

1922-рэ илъэсым, бэдзэогъум и 27-м РСФСР-м и ВЦИК и Президиум иунашъокІэ Адыгэ автоном хэкур зэхашгъагъ, илъэс 50 нахьыбэрэ ар Красно-дар крайм хахъэу псэугъэ.

НэмыкІ къушхъэчІэс цІыф-хэм зыкІэ афэдэхэу, адыгэхэм охътэ кІэкІ дэдэм гъогушхоу лІэ-шІэгъухэм апэшачэрэр къакІугъ. Октябрэшхом агу къыІэтыгъэу, адыгэхэм шыІэныгъэм зфэдэкІэ — экономикэм къышежъэу, культурэмкІэ кІэкІыжъэу — хэбхыныгъэ-зэхъокІыныгъэ-шхохэр щашІыштыгъэх, охътэ кІэкІым коллективизациери шы-зэшІуахыгъагъ.

Лэжыахэмрэ мэкъумэщы-шІэхэмрэ пытэу зэрэзкъоуца-гъэхэм ишыхъатэу, колхоз-со-вхозхэм ыкІи хэкум ипромыш-ленность псынклэу зыкъалэты-штыгъ. Культурэ Іофыгъохэри

дахэу зэшІуахыштыгъэх. Еджэ-кІэ-тхакІэ зымышІэштыгъэ адыгэ лъэпкъым литературэр иІэ мэхъу: букварым къыкІэрыкІыхи, рома-ным къыфэкІуагъэх. Фолькло-рымкІэ кІыкІыхи, профессио-нальнэ искусствэм лъагъо фыха-хыгъ. Адыгеир къэмышІэжыныу еджэпІэ зэфэшхъафхэмкІэ, библиотекэхэмкІэ, Ізэплэ уч-реждениехэмкІэ пІагъэ мэхъу. ЦІыф еджэгъэ-гъэсагъэхэу гуе-тыныгъэ ин лъэпкъым ишыа-кІэ нахьышІум фэцгъэнымкІэ зы-хэлхэр епІух.

Адыгэ автоном хэкур зызха-шагъэр илъэс 40, 50, 60 зэхъу-хэм ыкІи Адыгеир Урысыем зыхъагъэр илъэс 400 зэрэ-хъугъэр, 1957-рэ илъэсым, игъэ-кІотыгъэу Адыгэ хэкум ша-гъэмэфэкІыгъагъэх.

ЗыкІыныгъэ, згурыІоныгъэ-зэдэлэжыныгъэ ахэлъэу, алэ зэкІэдзагъэу зэдэлэжъэхэзэ, ады-гэхэр къэралыгъо гъэпсыкІэм къыфэкІуагъэх, Адыгеир — Лышхъэ зІІэ республикэ хъугъэ. Мы илъэсым Адыгэ Рес-публикэр зызэхашагъэр илъэс 20 зэрэхъурэр адыгэ чыгум шыха-гъэуныфкІыштыгъ.

Адыгеир — мамырныгъэм ыкІи шыІэкІэшІум ягъогу тет. АщкІэ илъэс 89-кІэ узэкІэлэ-бэжмэ автономииер иІэ зэрэхъу-гъэм ишІогъэшхо къызэрэкІуа-гъэм шгъэ хэлъэп.

МАМАРЫКЪО Нуриет.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ият-фэнэрэ зэхэсыгъо 2011-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м зІуагъагъэх.

Зэхэсыгъом иповесткэ ипроект къыкІэлъыкІорэ Іофыгъо-хэр хагъэуцагъэх:законопроектхэм ятІонэрэ еджэгъухэр: Адыгэ Республикэм и Законхэм зэхъокІыныгъэхэр афэшІы-гъэнхэр: «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Ха-сэм ехьылІагъ», «Адыгэ Республикэм машІохэр шынэгъон-чъэу шыгъэпсыгъэнхэм ехьылІагъ», «ЧыпІэ зыгъэІорышІэ-жыным ехьылІагъ», «Сабыим ифитыныгъэхэр къэухъумэ-гъэнхэмкІэ зехъэгъэн фэе Іофыгъо зырызхэм яхьылІагъ», за-конопроектхэм яапэрэ еджэгъухэр: «Адыгэ Республикэм и Кон-ституции гъэтэрэзыжыныхэр фэшІыгъэнхэм ехьылІагъ», «Лэ-жыгъэр, хьалыгъур ыкІи хьалыгъу-булкэ пкъыгъохэр къэзышІыхэрэм къэралыгъо ІэпыІэгъу ятыгъэным ехьылІагъ», «Ежхэм яшІоигъоныгъэкІэ машІом шыухъумэгъэнхэм пылъ-хэм япхыгъэ Іофыгъо зырызхэр зэшІохыгъэнхэм ехьылІагъ», «Къэралыгъо-унэе партнерствэм ылъэныкъокІэ Адыгэ Рес-публикэм шызэрэхъэрэ къэралыгъо политикэм ехьылІагъ», «Сабыищ ыкІи нахьыбэ зІІэ гражданхэм ыпкІэ хэмьлэу яунэе чыгу Іахъхэр ятыгъэнхэмкІэ фитыныгъэу ялэхэр гъэцэ-кІэжыгъэнхэм ехьылІагъ», Адыгэ Республикэм и Законхэм зэхъокІыныгъэхэр афэшІыгъэнхэм ехьылІагъэхэр: «Адыгэ Рес-публикэм 2011-рэ илъэсымкІэ ыкІи план палъэу 2012-рэ ыкІи 2013-рэ илъэсхэмкІэ иреспубликэ бюджет ехьылІагъ», «ШІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ Адыгэ республикэ фон-дым 2011-рэ илъэсымкІэ ыкІи план палъэу 2012-рэ ыкІи 2013-рэ илъэсхэмкІэ ибюджет ехьылІагъ», «Чыгу зэфышчытыкІэхэр гъэтэрэзыгъэнхэм ехьылІагъ», «Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм идепутат истатус ехьылІагъ», «Гъэ-сэныгъэм ехьылІагъ», «Этил спиртыр процент 15-м ехъоу зыхэлъ алкоголь продукциер зырызыхъэ шІыкІэм тетэу зы-шыІуагъэкІырэ палъэр нахъ макІэ шІыгъэным ехьылІагъ», «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мылькыу приватизацие шІыгъэнымкІэ 2011-рэ илъэсым телытэгъэ Программэм ехьылІагъ» зыфиІохэрэр ыкІи нэмыкІ Іофыгъохэр.

Урамэу Жуковскэм тет унэу зиномер 22-м хэт Залыш-хом зэхэсыгъом иІофшІэн сыхъатыр 11.00-м шырагъэ-жъэщт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

Коцым и Лухыжбын гъунэм нагъэсыгъ

Республикэм коцым и Лухыжбын
бэдзэогъум и 26-м ехьулэу
зыщынагъэсыгъэр

Районхэр	Гектар пчба- гъу Лухы- жбын	Гектар пчба- гъу Лухы- жбын	Тонн пчба- гъу кыахы- жбын	Зы гектарым центнер пчбагъу кырахыгъэр
Джаджэр	23894	21971	97646	44,4
Коцхьаблэр	15533	19410	43202	41,5
Красногвардейскэр	12863	11528	56387	48,9
Мыекьуапэр	4203	3204	8718	27,2
Тэхьутэмыкьуаер	1818	1678	4084	24,3
Теуцожьыр	6251	5673	20671	36,4
Шэуджэныр	13240	9903	47275	47,7
кь. Мыекьуапэ	2825	2434	6762	27,8
Адыгэкьал	360	360	793	22,0
РеспубликэмкIэ	80993	67161	285538	42,5

«Джон-Дир» хьасэм кыщекIокIы

Мыгъэрэ Ионыгъом анахь кыхэщырэ производительность ин зилэхэ комбайнэ зэфэшхьафхэр республикэм илэжыгъэ хьасэхэм ахэтхэу мымакIэу зэрэплэгъухэрэр ары. Ахэм Iэклыб хэгъэгухэм кьащашIыгъэ комбайнэхэу ахэтхэм япчбагъэ гъэ кьэс хэхь. Анахь дэгъухэу зыцIэ кыраIохэрэм ащыщых «Джон-Дир», «Нью-Холланд», «Лаверда», «Клаас» зыфилохэрэр. Мыгъэрэ Ионыгъом илэхьан

республикэм ирайонхэм зэкIэ-ми ташылагъ. Анахь дэгъукIэ хахыгъэу ахэм апэу зыцIэ кьащыраIорэр «Джон-Дир» зыфилохэр комбайнэр ары. Ащ зы мэфэ IофшIэгъум лэжыгъэу Луихыжырэ гектар 35-м кышчыкIэрэп, чIэнагъэу ышIырри зы процентым кызырэхэу шлагъо шыIэп, гъэстыныпхэу ыгъэкIодырри макIэ. Ащ фэдэ комбайнэ тIурытIу ащытлэгъугъ Шэуджэныр районим щыщ хьызмэтшIапIэхэу бэмышIэу

Техникэм елытыгъэр бэ

ОАО-у «Дондуковскэ элеватор» зыфилохэр Джэджэ районим илэс кьэс бжыхьасэхэр щызгъэбагъохэрэм ащыщ. Мыгъи ащ Ионыгъор дэгъоу щызэхэщыгъагъ. АпэрапшIэу ащ шы-луахыжыгъэх коц хьасэхэу мочевинэр зыщагъэфадагъэхэр. Ахэм гектар тельгытэу центнер 57-м нэс кьарахыгъ, етIани ар я 3-рэ классым хэхьэрэ коцэу гъомылапхэу зыхашIыкIын альэкIыштым фэд.

— Мыгъэ пстэумкIи бжыхьасэхэр гектар 3250-м кьащыдгъэкIыгъ, — кьытфелуатэ элеваторымрэ ащ епхыгъэ хьызмэтшIапIэмрэ ягенеральнэ директорэу зикабинет тис Болэкъо Мыхьамэт. — Хьэм-рэ рапсымрэ псынIэу Iутхыжыгъэх, гектар тельгытэу апэ-рэм центнер 46-рэ, ятIонэрэм центнер 26-рэ кьарытхыгъ. КIымафэми гъатхэми языте-тыгъэм елытыгъэмэ, ахэм кьатыгъэр мымакIэу тэлытэ. Джы тызыхэт лэхьаным бжыхьэ коцыр мафи чэщи тэугъо-ижы. Комбайнэ тегъэпсы-хьагъэу «Джон-Дир» зыфи-лохэр фэдитIукIэ ыкIи «До-ным» фэдишкIэ а IофшIэныр зэшIотэхы. Тил «Енисей» зы-филохэр фэдэ комбайнитIу, ау ахэр мыгъэ дгъэфедэхэрэп чIэ-нагъэ бэу зрашIырым кьы-хэкIэу. Ахэр тIэжыныхэу итхьу-хьагъ.

Мыхьамэт кызырIорэмкIэ,

тыздэщыIэгъэхэ «Зарямрэ» «Премиумымрэ». Ахэм япачэ-хэм кызырIорэмкIэ, комбай-нэхэр дэгъу дэдэх, льяпIэх, зым сомэ миллион 12 буас, ау илэс зытIушкIэ зыкьащэфыжышIт.

(Тикорр.)

Сурэтым итыр: «Джон-Ди-ры» коц хьасэм кыщекIокIы.

тапэрэ илэсхэм Ионыгъор мэфэ 12-м шIомыкIэу зэшIуахы-щтыгъ, ау мыгъэ а уахьтэр нахь кIыхьаIо хьугъэ. Анахэу зыщыгугъыхэрэр комбайнэ дэгъу дэдэу «Джон-Дир» зы-филохэр бэмышIэу кьащэфыгъи-тIур ары. Ахэм зы мафэм лэ-жыгъэу Луахыжырэ адрэ «Донхэм» аугъоижырэ фэ-дизырэ ныкьорэм ехьукIэ на-хьыб, чIэнагъэу ашIырри мэкIэ дэд. А комбайнэхэм Iоф арагъашIэ техникэм хэшIыкI дэгъу фызилэхэ механизатор Iэпэласэхэу Николай Степано-вымрэ Сергей Деркачевымрэ. Зы «Доным» тес хьызмэтшIа-пIэм имеханизатор цIэрылоу, гъэ кьэс Ионыгъом гъэхьэгъэ-шIу щызышIырэ Василий Вла-тышевич.

— Тизелеватори лэжыгъа-кIэр итэкъогъэным бгъу пстэ-умкIи дэгъоу фэдгъэхьаырыгъ, — еIо Болэкъо Мыхьамэт. — ЧыпIэ зэфэшхьафхэм кьа-ращызэ, хьэри рапсыри ащ кьырашIэлагъ, джы коцыр ары анахэу кьытфащэрэр. Ау бэп мыгъэ тизелеватор кьырагъэо-лагъэр. МэкъумэщышIэ-фер-мер хьызмэтшIапIэ заулэмэ афэшхьафэу Теуцожь райо-ным ит фирмэу «Киево-Жура-ки» зыфилохэр ары анахьыбэу лэжыгъэр кьытфэзыщагъэр.

Тызыхэт лэхьаным лэжыгъэм уасэу иIэми игугъу кьы-шIыгъ тигушыIэгъу. Ащ зэ-рэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, хьэм буасэ джырэкIэ уигъэрэзэнэу щыт. Хьэ килограммным пае сомэ 5,5-м нэс кьаты. Мы-хьамэт кызырIорэмкIэ, тапэ-кIэ ащ хэхьощт. Рапсыр зэра-щэфырри макIэп, ащ изы ки-лограмм буасэ сомэ 15-м лы-кIахьэ, ащ фэдэ уасэ джынэс щылагъэп. Лэжыгъэ шхьаIэу коцыр непэ зэрашIырэм хэти ыгъэрэзэрэп, зы килограммыр сомэ 5-м шIокIырэп.

ХьызмэтшIапIэм лэжыапкIэ зэрэщатэрэми зэкIэ егъэрэзэ. Механизаторхэм сомэу кьагъа-хьэрэм пэпчэ коц килограмм 300 араты, ар макIэп бэу кьэ-зыхьыжырэмкIэ.

Лэжыгъэм илухыжыгъэ лэхьан механизаторхэмрэ водителхэмрэ ыпкIэ хэмьлэу гугъом шагъашхэх. Трактор прицепым шхьэе фашIи, ду-шевоир хагъэуцуагъ, стол кIы-хьэ рагъэуцуагъ. Ар тракто-рым пашIэш, лэжыгъэр зы-щылуахыжырэ чIыпIэм ащэ.

ДжарэушIтэу щызэлэжIох Ионыгъо мэфэ жьоркьхэр хьыз-мэтшIапIэ пэрытым. Мэхьэнэ ин зилэ а IофшIэным изэшIохын гъунэм хьаырэу нагъэсыгъ.

PS. ТелефонкIэ макъэ кьы-зэрэтагъэIугъэмкIэ, хьызмэт-шIапIэм коцым илухыжын шаухыгъ, гектар тельгытэу цен-тер 57-рэ кьырахыгъ.

ЛЭХЪУСЭЖЪ
Хьаджэрэтыбый.

Сурэтым итыр: элеваторым лэжыгъэр кьырашIалэ.

Комбайнищыр кызызэлэжIокIы

Теуцожь районим щызэхэ-щэгъэ ООО-у «Адыгейское» зыфилохэр коцым и Лухыжын зыщыжыот лэхьаным тышы-лагъ. ХьызмэтшIапIэм коцыр а мафэм зыщылуихыжышIты-гъэр хьэсэхшоу гектар 240-рэ хьурэр ары. Ащ Голланди-

ем кьыщашIыгъэ комбайнэу «Нью-Холланд» зыфилохэр фэдэ комбайнищ кьыщекIо-кIыштыгъ.

Ионыгъор зэрэзэхэщагъэм

лэпылэу, зыфэныкьохэр афи-гъэцакIэу ахэм ахэтыгъ хьыз-мэтшIапIэм иагроном шхьаIэу Кушъу Хьазрэилэ. Ащ Красно-дар дэт мэкъумэщ академие-ры кыуыхыгъ, опытышIу зылэкIэлэ хьугъэ агроном.

— Тимеханизаторхэм ыкIи тиводительхэм чэщыр хэкIотэ-фэ Iоф ашIэ, — кьытфелуатэ агроном шхьаIэм. — Мары бэмышIэу мыщ кьафадгъащи щэджэгъуашхэ шядгъэшIыгъ.

Мыгъэ хьызмэтшIапIэм пстэумкIи кьыщагъэкIыгъэр коц гектар 900. Апэрэ хьасэхэу Луахыжыгъэхэм гектар те-лгытэу кьатыгъэм ыгъэрэза-гъэхэп — центнер 26-рэ нылэп. Ар кьызыхэкIыгъэр чIыопсым изытет зэрарыбэу лэжыгъэ хьасэхэм арихыгъэр ары.

— ТихьызмэтшIапIэ зызэхэ-щагъэр бэшIагъэп, мыгъэ ятIо-нэрэу лэжыгъэр шыIотэхы-жы, — еIо Кушъу Хьазрэи-лэ. — Механизатор ыкIи води-тель пэпчэ пшэрылэу иIэр

дэгъоу егъэцакIэ. Комбайнер-хэм анахь кьахэщы Евгений Богдашовыр. Тиводительхэм ащыщхэу А.Т. Гилевымрэ В.П. Емельяновымрэ коц тонн мин фэдиз зырыз элеваторым ра-гъэолагъ.

Агроном шхьаIэм кьызе-риIорэмкIэ, зы мэфэ IофшIэ-гъум комбайнищымкIэ гекта-

ри 100-м фэдиз хьаырэ Луахы-жы. Коцэу кьахыжырэм изытети дэгъу, гъомылапхэу зыхашIыкIырэ лэпкьым фэд.

Леонид МЕРТЦ.

Сурэтхэм арытхэр: агроном шхьаIэу Кушъу Хьазрэилэ (сэмэгумкIэ щыт) механизаторхэм ахэт; комбайнерэу Евгений Богдашовыр.

Мы тхыгъэм зигугъу кышчытшышт Иофыгъохэм татегушылэным лъапсэ фэхьугъэр адыгэ къэхалъэу 1990-рэ илъэсым кышцегъэжъагъэу Мыекъуапэ илэ хьугъэмрэ (официальнэ тхылъхэм зэрарытымклэ, я 3-рэ къэхалъэр) къэлэ клоцым дэт къэхалъэмрэ (N 1-р) якъэрэгъулхэм мээ пчъагъэ хьугъэу лэжъапклэ зэрарамытырэм фэгъэхьыгъэу ахэм Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат, МУ-у «Благоустройство» зыфиорэм, Иофшлэнымклэ Къэралыгъо инспекциеи зафагъэзэн фаеу зэрэхьугъэр ары.

Иофым рыкIуагъэр, арэушгъэу цыфхэм яфитыныгъэхэр укъуагъэ хьуныр кызыхэкIыгъэр тэри зэхэтфыным, кызыгурыдгъэлоным фэшI зафэдгъэзагъ, гушылэгъу тафэхьугъэжъ къэрэгъулхэу адыгэ къэхалъэм илэхэм ащышхэм, гъэцкIэкIо хэбзэ органхэм ялофышIэхэм. Джащ фэдэу Адыгэ Хасэм итхьаматэу Хьэпэе Арамбий кьедгъэлуагъ адыгэ къэхалъэм епхыгъэу гумэкIыгъоу къэуцхэрэм ядгъэзыхьынкIэ амалэу шылэхэм еплъыкIэу афырилэр.

Пстэуми апэу тыкIуагъ адыгэ къэхалъэм. Ащ тыщытукIагъ мыщ илъэс зэкIэлъыкIохэм къэрэгъулэу Iут **ХьакIэмыз Бэрэкъэт**. Шьыпкъэр плочтмэ, мээ пчъагъэм лэжъапклэ зэрарамытырэм ИофышIэхэм ащыщ ащ дэдгъотэным тыщыгугышхоштыгъэп, ау тинасып кыхыгъэ цыфгумыззагъэу, илофшлэпIэ гум изымынэшугъэ, мафэ къэс, зэресагъэм тетэу, ащ клорэ лIэу ныбжь хэкIотагъэ зилэм тытефэныр. ТызыфэхIуагъэр зетэIом, Бэрэкъэт мэкъэ шьэбэ рэхьаткIэ кыригъэжъагъ:

— Мы илъэсым игъэтхэпэ и 1-м нэбгыриллэу мыщ Iут къэрэгъулхэм зээгъыныгъэ кьедидишIыгъ «Русич» зыцIэ организациеи, тиштагъ ИофышIэу. А мазэм ыкIэхэм адэжъ сомэ мин тIурытIу кытатыгъ, мэлылфэгъум — мин зырыз. Ащ ыуж зыпары тлэгъужыгъэп. Тэри кьулыкъу зэфэшхьафхэм тазыфэтхэм ыуж Иофым изэхэфын фежъагъэх ыкIи Иофшлэнымклэ Къэралыгъо инспекциеи кытитIуагъ бэдзэогъум и 1-м кышцегъэжъагъэу ИофышIэ тыкыдэмьыкIыну. Ау сэ сыкъэмыкIоньр сыгу кысфидэрэп, мыжбосын дэгъу дэдэу, дэхэ дэдэу къэхэм атэтхэм бээджашIэхэм зыгорэ арашIэным сытешыныхъ. ЕтIани зыхьадэ зыгъэтIылыжьынуу шытхэм ящыкIэгъэ Iэмэ-псымэхэри ятыгъэнхэ, Iэпылэгъу афэхьугъэн фае. Сыгу кысфидэрэп зэкIэ чIэсыдзыпэныр.

«Русичыр» зилIэужьгъор, ар зыдэщыIэр, а фирмэм мы къэхалъытIум якъэрэгъулхэм зээгъыныгъэ адишIынуу зэрэхьугъэм афэгъэхьыгъэу кьедидишIотагъ МУ «Благоустройство» зыфиорэм ипашэ игуадзэу **С.В. Еременкэм**.

— Мы зигугъу къэшъушырэ къэхалъытIум якъэрэгъулхэм ялофшлэ зэхэщэгъэным фэгъэхьыгъэу, хабзэу шылэ хьугъэм тетэу, зэнэкьокъу зэрээхатщэрэмкIэ макъэ зытэгъэлум, ащ (зэнэкьокъум — **Ж.А.**) шапхъэу пылхэмкIэ теклоныгъэ кыдихыгъ Ростов-на-Дону шылэ ООО-у «ЧОО «Русич» зыцIэм, — кьелуатэ тигушылэгъу. — Ащ тэ зээгъыныгъэ дэтшыгъ мы къэхалъэхэр къэгъэгъунэгъэнхэм епхыгъэ Ио-

фыгъохэр ыгъэцэкIэнхэу, тэ игъом ахьшэ афэттIупшынуу. Ащ пэлухьэрэ ахьшэр къэлэ бюджетым кытфыхагъэкIы. Ау мэкуогъум кышцегъэжъагъэу а фирмэм «зигъэкIодыгъ», телефонкIи, писъмэхэмкIи талыIэсын тлэкIырэп. Ау къэрэгъулхэм жьоныгъуакIэм Иоф зрашIагъэм фэшI а мазэм тефэрэ ахьшэр тэ фирмэм фэттIупшыгъ.

Къэхалъэм икъэрэгъулхэр тэдэжъ кызэкIохэм, «Русичым» етIани тыфитеу, тыфатхэу тыублагъэ, писъмэкIэ шьыдгъэгъэзагъэх Прокуратурэм зыфэдгъэзэн фаеу зэрэхьурэм, ау джэ-

зэ сызыхьугъэр мээтIукIэ узэ-кIэлэбжэмэ, Урысые Федерациеи и Правительствэ ипашэу В.В. Путиным иобщественнэ приемнэ цыфхэм сызашытукIэгъэ мафэр ары. Сызэрэдепутатым кыхэкIэу, зыкысфагъэзагъ адыгэ къэхалъэм къэрэгъулэу Iутхэм мээ пчъагъэ хьугъэу лэжъапклэ къазэрарамытырэм фэгъэхьыгъэу. Ащ кыхэкIэу цыфхэр а ИофшлэпIэм IукIыжьхэу аублагъ. Ащ ыуж сэ Иофым изэхэфын сыфежъагъ ыкIи Мыекъопэ къэлэ администрациеи ипашэу М.Н. Черниченкэм писъмэ фэгъэхьыгъэрэушгъэу хьуныр кызыхэкIы-

Иоф зыдэшIэгъэн фэе лъэныкъуабэ къэлъэгъуагъ

уап гори кытIукIэжыгъэп непэ кызнэсыгъэм. Джы ащ зээгъыныгъэу дытилагъэм кIуачIэ имыIэжы хьуным пае унашгъо ышIын фае судым. Ащ фэдэ унашгъо шымыIэу нэмыкI организацие горэм зээгъыныгъэ дэтшыл тлэкIыштыгъоп. Ары зыуж джитыгъ. Ау цыфэу ащ фэдиз уахьтэм ыпкIэ хэмылгъэу Иоф зышIагъэхэм тиамал кызырэхьэу тэдэлэшт, хэти кыгъэгъагъэр Iу-кIэжынын фае.

ИкIыгъэ илъэсым мы Иофыгъохэм нэмыкI фирм афэгъэзгъагъэр, гумэкIыгъуи шылагъэп, ау джы зэнэкьокъум хэлажы теклоныгъэ кыдэзыхыгъэ «Русичым» ипшгъылыхэр ыгъэцэкIэхэрэп. Тэ къэлэ администрациеи игъоу фэтлэгъугъэ къэхалъэхэм якъэрэгъулхэр тиИофышIэхэу кытитыхынуу, лэжъапклэ ахэм тэ ятгызэ тшынуу.

Мыщ дэжымы уемыгупшысэн плъэкIырэп «зы мэфэ фирм» зыфалохэу бэрэ зигугъу къашыхэрэм мы «Русичыри» ащышын ылъэкIыным. НэмыкIэу сыдэушгъэу ар кыбгырылошта?

ЫпшэекIэ кызырэгъушIуагъэу, гумэкIыгъоу цыфхэр зыхэфагъэхэм фэгъэхьыгъэу гушылэгъу тшыгъэ къэрэгъулхэм зызыфагъэзэгъэ **КIэрэшэ Анзаури** — Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм гъэсэныгъэмкIэ, наукэмкIэ, СМИ-мкIэ ыкIи ныбжьыкIэ ИофыгъохэмкIэ и Комитет итхьаматэ. Мары ащ кыилорэр:

— Мы Иофыгъом сэ шыгъуа-

рэмкIэ джэуап кытыжыным фэшI. Мары ащ иджэуап кыишIорэр: «МУ-у «Благоустройство» зыфиорэм муниципальнэ зээгъыныгъэхэр дишIыгъэх ООО-у «ЧОО «Русич» зыцIэ организациеи Мыекъуапэ икъэхалъэхэу N 3-м (адыгэ къэхалъэм — **Ж.А.**) ыкIи N 1-м якъэгъэгъунэн фэгъэхьыгъэу. ООО-у «Русичым» Иофшлэнуу ыгъэцэкIагъэхэмкIэ счегъу ыкIи актэу кыгъэгъэхьыгъэхэм атефэрэ ахьшэр игъом ащ фитIупшыгъ МУ-у «Благоустройство» зыфиорэм».

Къэхалъэм икъэрэгъулхэм лэжъапкIэр къазэрарамытырэм фэгъэхьыгъэу макъэ згъэлугъэ Адыгэ Республикэм ИофшлэнымкIэ и Къэралыгъо инспекциеи. Сиписъмэ ахэм агъэхьыгъ ИофшлэнымкIэ Къэралыгъо инспекциеу Ростов-на-Дону шылэ, лэжъапкIэ зэрарамытыгъэ цыфхэм альэкъуацIэхэри итхэу, ахэм Иоф-

шIэнымкIэ фитыныгъэу яIэхэр укъуагъэхэ зэрэхьугъэм епхыгъэу. Ростов зыкIагъэхьыгъэр, къэхалъэхэм якъэгъэгъунэн епхыгъэ Иофшлэнуу зыгъэцэкIэштымкIэ зэнэкьокъу зызэхашэм, непэ хабзэу шылэ тетэу, теклоныгъэ («тендер» зыфатIорэр) кыдэзыхыгъэ организациеи, зээгъыныгъэ зыдашыгъэр ООО-у «ЧОО «Русич» зыцIэр, а къалэм шы-лэш ары. Мы писъмэм иджэуап джыри кысIукIэжыгъэгъоп.

Сэ сшъхьэкIэ сигупшысэхэр мыщ кыхэзгъэхьожьыкIэ сшIо-игъу. Непэ Иофыгъуабэмэ ягугъу тэшIы, итхьухьэрэри макIэп, ау пстэуми апэ идгъэшын фаер бэрэ тIэкIэкIы. ЗыфасIорэр тигупсэхэу, тIахьылхэу дунаим ехыжыгъэхэр зыщыдгъэгъушхэ зэрэмыхьуштыр, шъхьэкIафэ ахэм афэтшыл, шIэжъ тилэн зэрфаер ары. Иофыгъо кызырэкIоп непэ зигугъу тшырэр — тикъэхалъэхэм ялыгъын, шэпхэ-шIухэм атетэу ахэр шытынхэм дэлэжьэгъэныр. Сэ Къэралыгъо Советым — Хасэм сыридепутатэу, цыфхэм цыхьэ кысфашIи ащ сызэрэхагъэхьагъэм кыхэкIэу, слъэкI кызырэхьэу Иоф дэ-шIэшт республикэм ит къэхалъэхэм язытэт зэхьокIыныгъэ фэшIыгъэным, ахэм ащылэжьэрэ ИофышIэхэм законом тетэу адэ-псэугъэным.

Анзаур иаужырэ гушылухыгъэ «къэхалъэхэм язытэт» ылоу

кызырэхигъэфагъэм лъапсэу илэ-ми мы тхыгъэм тыкышчышчу-цущт, сыда Iломэ улъэпкъымэ, а гумэкIыгъор къэуцуныр, арэу-шгъэу ащ утегушылэным унэсы-ныр емыкIушхоу, шъхьакоу шыт. Ары анахьэу пстэуми анаIэ зыты-раригъэдзэнэу фаер Адыгэ Ха-сэм итхьаматэу **Хьэпэ Арамбий**.

— Къэхалъэхэм ялыгъэ Ио-фыгъохэм, ахэм ялыгъын хэбзэ еклолэкIэ илэным илъэсым кьэ-хьугъ ыуж тызитыр, — еIо обще-ственнэ организациеи «Адыгэ Хасэм» итхьаматэ. — Къэлэ ад-министрациеи сомэ мин 300 кы-тIупшыгъагъ адыгэ къэхалъэу Мыекъуапэ илэмыкIэгъэ Иоф-тхьабзэхэр шыгъэцэкIэгъэнхэм пае. Зыгорэхэр ащ шашIагъэх, унэ гори шагъэуцугъ, ау а зэ-пстэур джы чIадзыжьыгъ, къэхалъэм теплгъэ дэй илэр. ЗэхьокIы-ныгъэ горэхэр ашIыхы къэрэгъулхэр аштагъэх, ау ахэм гъэ-тхэпэ мазэм аванс тIэкIу ара-тыгъ, ащ ыуж ахьшэ кьалыкIэ-жыгъэп. Хэт ыпкIэ хэмылгъэу Иоф ышIэн?

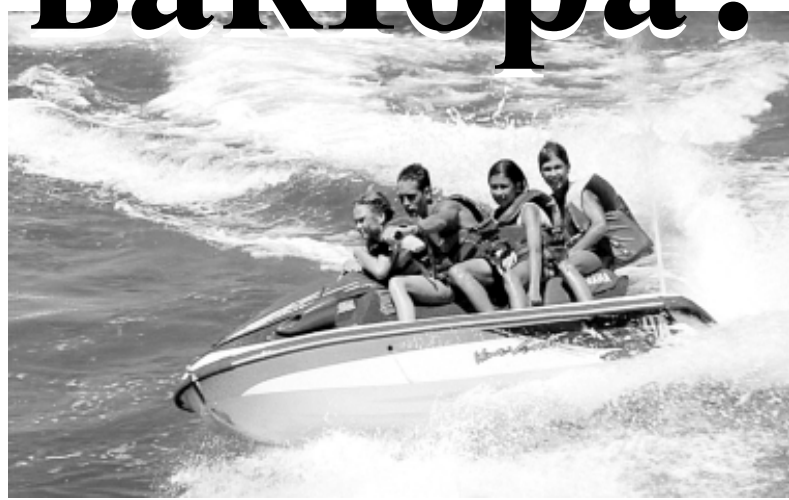
Уадыгэмэ, шъхьакоу шыт уигупсэ ибэн ешъуакIохэм ябгъэтIыныр. Джы непэ адыгэ къэхалъэм ешъуакIохэр дэт хьугъэ, ахэм ежъхэм афэдэхэр къалъэкIох, емыкIоу фэлэгъэ бзы-льфыгъэхэри шытэлэгъух. Адыгэ къэхалъэм арэушгъэу ушызекIо-нуу шытэп, шапхъэ горэхэр ищыкIагъэх.

Хэбзэ ИофышIэхэм къатенэ-рэр кызырэгъорэм фэдэу тэ, тигупсэхэр, тIахьылхэр ащ шызы-гъэтIылыжьыхэрэм, гугъеуе-мылныгъэу, шъхьэмылытэжы-ныгъэу кытхафэрэми игугъу тэ-жъугъэшIы. Тиадыгэ къэхалъэ узыдахьэкIэ, зыкъэ зэхэкIыхьа-гъэу, уцыжыым кьэнэтIэхэхэр кыхэмышыжьхэу, бэшIагъэу цыф ахэм зэрарамыкIолагъэр на-фэ кыпфэзышIэу макIэп дэ-плэгъоштыр. Ар адыгэм ынапэп, хэти кыфалъэгъуныкIи емыкIу.

Демыгъэшэни плъэкIынэп Арамбий. Ар тэркIи нэрылэгъу

Зыгъэпсэфыгъо уахътэр тыдэ щагъакIора?

хьугъэ адыгэ къэхалъэм тызэкIом. Мы нэкIубгъом щышъу-лъэгъурэ сурэтхэр зэкIа а къэхалъэр ары къызыщытхыгъэхэр. Шъыпкъэр пIощтмэ, ащ удахъэу сэмэгубгъоу мыжъосын лъэгъэшхохэр зыдэщытмкIэ узыплъэрэм, гур кIуачIэ горэм къефызы, ар нахъ лъэшэу къытеоу, гумэкIэу къыпщэхъу. Узыдэтыр зэрэкъэхалъэм паеп, къэхэм ащыщыбэхэр IыгъэкIхэу, зэхэкIыхъагъэхэу, мыжъосынхэр уцыжъым къыхэмшыжъынхэм нэсыгъэхэу зэрэплъэгъурэр ары гур зыгъэщыкIурэр. Лъэшэу гухэкI, ау тигупсэ, тIахъыл дунанм зехыжкIэ, нахыбэрэм зым зыр энэ-къокъузэ, «фэтшIэжышъу-щтыр ары» тIозэ, зыпары къызытетемыгъанэу тшIошIызэ, къыттефэрэр тэшIэшъ, етIанэ тIэкIу-тIэкIузэ тэрэхъатыжъы. Ары щыIэныгъэр зэрэгъэпсэгъэр, уахътэр «къыIоIазэ», ау ащ дакIоу уигупсэ икъэ улъыплъэн зэрэфаери ташыщыбэхэм алэкIэгъушыкIыжъы.

Ары, адыгэ къэхалъэм уезыщэлIэрэ транспорт зэрэщымыIэми Iофыр къегъэхъылъэ. Ау, Бэрэкъэт къызэриIоу, нэжъ-Iужъ гумыпсэфхэм бэщым нэмыкI IэпыIэгъу ямыIэу а лъэгаплэу къэхалъэр зыдэщыIэм дэ-кIуаех, сыд якинми. Зигупсэхэр зыщымыгъушпэхэрэри, ахэр зыгъэпIэпэхэрэри мы чы-пIэм нафэ къыщыпфэхъу. Ау ахэм къагот мыжъосынышхохэу, шъолъэгъу ахэр зэрэпIагэхэр, уцыжъым къахэмшыжъэхэрэм атетхэгъэ лъэкъуацIэхэм узяджэкIэ, тшIэхэрэри къахэфэх, угуи афэгъу.

Адыгэ къэхалъэм лъыплъэрэ **Таусэ Мыхъамоди** кээрэгъу-лэу гушыIэгъу тшIыгъэми агу къеоу къаIуагъэхэм ащыщ икIыгъэ илъэсым ишэкIогъу мазэ къыщыублагъэу мыщ псы зэрэщымыIэр, кранэу дагъэу-цуагъэм Iоф зэримышIэрэр. Мыхъамодэ къызэриIорэмкIэ, ащ ищыкIэгъэ тхыльхэр тыди ыгъэхъыгъэх, ау «Водоканалым» къекIыхъшъ, ащ еплъы-хэшъ, «трубэхэр зэблэхъугъэн-хэ фае» алошъ, джащ зэкIэри щэрэхъатыжъых. ЗэрэхурэмкIэ, хъадэм игъэтIылын пылтыгъэ цIыфхэм алэ псы пагъэчы-жъын амали агъотырэп.

КIымэфэ лъэхъанми къэхалъэм икээрэгъулхэр къын хэтых.

— 1990-рэ илъэсым мы унэу шъульэгъурэр мыщ къызыщы-шIым, — еIо Бэрэкъэт, — котел гори къычIагъэуцагъ, ау ащ Iоф ышIэрэп. КIымафэр къызысырэм Iоф тыхэт, током пыдгъэнэрэ обогревателымкIэ тыхэкIыжъы.

Iофыгъуаб непэ титхыгъэ къыщыIэтыгъэ хьугъэр. Хэбзэ IофышIэхэм зэшIуахын фаем къыщегъэжъагъэу лъэпкъыр зэрэпсаоу зыгъэгумэкIын, зигупсэ зыгъэтIылыжъыгъэ пэпчъ зэгупшысэн фаем нэсыжъэу. ЛэжъапкIэ къызэрамытырэ кээрэгъулхэми яIоф хабзэу щыIэм тетэу зэхафыным игугъапIэ къаты гушыIэгъу тшIыгъэхэм, ау тикъэхалъэхэм яукъэбзынкIи зыгорэм тыщыгугъынэу шыта? Къуаджэхэм а лъэныкъомкIэ яIоф нахъ псынIкIэнкIи мэхъу, нахыбэрэ зэхэхэх, зэрэлъэгъух, зэхэукIытэжъых. Ау зыгорэм уигъэукIытэжъыным унэсыфэ уигупсэ икъэ удэмы-хъаныр, ош нэмыкI ащ лъыплъэн зэрэщымыIэр ошIэмэ, емыкIу, псэкIод ыкIи.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.
Сурэтхэр Iэшыны Аслъан тырихыгъэх.

Илъэсым цIыфхэм нахыбэу зызшагъэпсэфырэр гъэмэфэ уах-тэр ары. Мары ащ иятIонэрэ ма-зэ макIо. Студентхэм каникулхэр рагъэжъагъэх, IофшIапIэхэм аIут-хэм ащыщыбэхэри отпускым кIуагъэх. Тыдэ щагъакIора цыф-хэм языгъэпсэфыгъо уахътэ? Мы упчIэм иджэуап зэдгъашIэмэ тшIоигъоу аныбжыкIи амалэу ялэмкIи зетекIыхэу нэбгырэ зау-лэм гушыIэгъу тафэхъугъ. Джэуап-хэр зэфэшъхъафыгъэх, зым хы Iу-шъор къыхехы, нэмыкIхэм Адыге-им ипсыхъо Iушъохэмрэ ичIыпIэ дахэхэмрэ защагъэпсэфы. Шха-пIэхэм, джэгупIэ-гъэпсэфыпIэ гупчэхэм гъэмафэрэ ачIахэрэр макIэ. Ау мыщ дэжъым къыщы-хэдгъэщымэ тшIоигъор Адыгеим гъэпсэфыпIэ тэрэ имыIэу зыIо-гъабэмэ тызэраIуагъэр ары. Къушъхъэхэм алъэныкъокIэ щы-Iэ турбазэхэм, псыхъо Iушъохэм ащашIыгъэхэм ягугъу къэтшIыгъ, ау къыддаштагъэп.

Гъыщ Мурат, илъэс 38-рэ ыныбжъ, предприниматель:

— *Непэ ЧIыгум ыуасэ лъагъу дэIоIагъэти, мылкъу зилэм ащ хилъхъагъ нахъ, цIыфхэм зызэрагъэпсэфы-щтым зыпары егупшыса-гъэп. Псыхъо Iушъохэр зэ-лъызыубытыгъэхэм ягъуна-пкъэхэр къагъэнафэхэи, къы-зэрашIыхъагъэхэм нэмыкIэу цIыфхэм ящыкIагъэ зы къы-далъытагъэп. Турбазэу зиг-угъу къышъушIыгъэхэри лъэ-хъаным чыжъэу къыценэх, ау ыпкIэ пIахыныр дэгъоу зэрагъэшIагъ.*

Отпуск щыIэхэм янахыбэм хы Iушъор нахъ тэрэзэу аIуагъ, ау ащы шъхъадж намал тетэу гъэпсэфыпIэ чIыпIэр къыщыхе-хы. ЛъэкI зилэм лъэхъаным ди-штэу, псэукIэ амал псэури къы-далъытэзэ зэтырагъэпсыхъэгъэ коттеджым зыщегъэпсэфы. Ащ фэдэ зыфэмыукIочIыштым бэ-джэндэу атырэ унэхэм ащыщ нахъ пыутыр къыхехы. Гъэпсэ-фыпIэ «лъапIэхэр» къыхэзыхы-хэрэр бэу пIон плъэкIыщтэп.

Арэу щытми, IэкIыб къэралхэм зыгъэпсэфыгъо ащызыгъакIохэ-рэм таримыхъыллагъэу щытэп. Ащ фэдэу мыгъэ IэкIыбым кIо-нэу игъо ифэгъэ нэбгырэ зытIоу тыздэгъушIагъэхэм ацIэхэр къе-тIонэу фэягъэхэп, ау яеплъыкIэ-хэм ташагъэгъозагъ.

Б. Тэмар, судым щэ-лажъэ:

— *Сигъэпсэфыгъо уахътэ Италием къыщыгъэжъагъэ. Адыгеир хэгъэкIыри, тикъэралыгъо ебгъэпшэщтэп. ЦIыфхэм ящыкIэгъэ псэу-ри къыщыдалъытэзэ яхъа-кIэщхэри, шхалIэхэри, нэ-мыкIхэри ахэм агъэпсыгъэх, туристхэр нахыбэу къызэ-рекIолIэщтым пылтых. Чы-пIэ дахэу къэллэгъухэрэм язакъоми, укъэкIожъынэу уфэмые охъу. Путевкэр пыу-*

дэщыIэм зызыгъэзэгъырэр ма-кIэп.

НыбжыкIэу гушыIэгъу тызы-фэхъугъэхэм янахыбэр псылу-шъохэм аIусых, хым щыIагъэх. Шъыпкъэ, ахэм гъэпсэфыпIэ ти-мыIэу зыIуагъэу, къэтхъаусыха-гъэу къахэкIыгъэр макIэ.

ХьокIо Азмэт, Мыекъуапэ щэпсэу, студент:

— *Адыгеим нахъ дахэ щымыIэ фэдэу сэ шъхъэкIэ къысцэхъу, мыщ сикIэу зы-парэм зызгъэпсэфынэу сы-кIорэп. Синыбджэгъухэм къыздезыгъаитэу ахэтыр бэ. КIымэфэ уахътэр тикъушъхъэхэм ащытэгъаIо, мазэм зэ тадэмыкIуаеу къы-хэкIырэп. Гъэмафэ зыхъукIэ, псы Iушъом тыкыIуагъэрэп Iоми хъуит. Ахэм псэу адэ-тыр хым ебгъэпшэу щы-тэп, чыIэтагъэх, къаргъох, чъэрых.*

Псэуми яеплъыкIи яамали зэ-фэдэп, арышъ, зызшагъэпсэфы-рэри зы чIыпIэп. Адыгеир лъэ-хъаным диштэр гъэпсэфыпIэ зэ-тегъэпсыхъагъэхэм ащэкIэми, ичIыпIэ дахэхэм яуахътэ ашагъэ-кIонэу къыхэзыхыхэрэри щы-Iэх. Угу къызэринэжъыштым пае нэмыIэми, IэкIыб къэралхэр къэпкIухъанхэ фаеу зылыгъэхэ-рэм тарихъыллагъ. Арэу щыт-ми, цIыфым ипсэупIэ зэблхъу-мэ, зыгъэпсэфыгъэ фэдэу къы-цэхъушъ, илъэсым зэ нэмыIэми уахътэ къыхыгъэкIынышъ, ичIы-пIэ зэблхъун фае.

ХЪУТ Нэфсэт.

«Тэ укыкIи, лажь?» цыфмэ аIо. Мэщлэкъо Розэ IофышIэ икIыжыкIэ, гъогум транспортыр кышцеутэки зытыреутым Тхьэм аджалым циухъумагъэми, ар ихъазабхэм къекъапIэ афэхугъ. Ащ дэжым сымэдэжым ащи, мэзищэ тхыкIупшхьэ фыкIуагъэм кышцIэзагъэх. Къэтэджыныр хэгъэки, зыкыгъэсы сыныр хъазабхэм кышцIэхути, чэщи мафи кIэлъырымыкIэу ышпхъунахыкIэ ГъонэжыкIэ Гошнагъо дычIэлъыгъ. Адрэ нахыжхъэри апсэ хэлэжыгъэху бэрэ ыджэ Iутыштыгъэх.

— Сшыпхъунахыжъ узым кIынышхо ригъэщэчыштыгъэ, — а лъэхънэ гомыIур ыгу джыкIыжыкIэ Гошнагъо. — Зыгорэу зыкызэрегъэсысыху ыпсэ хигъэлэжыштыгъэ. Ау гужыдэхъгъу тIэкIу зэрегъотэу сэ дэсщэчирэр нахъ къекъытэкIэу, таджэ сыкIожыкIэ зызгъэпсэфынэу кысиIоштыгъ. Ар нахъ сшIошъ ыгъэхуным пае нэгущIоу кыздэгущыIэнэу пылбгъ. Ары шъхъае, сэ кIэлэзэрэ врачхэм дэгъоу кызгурагъэIогъэхэгъиIоф зэрэмыхъатэр. Ауштэу шымытыгъэми, телъ хъазабэу чэщи мафи сынэгу кIэтыгъэмкIэ къэсшIэгъэхэгъ ыпэкIэ джыри кIыныбэ кызэрикIыштыр. ШыпкIэ, сэ нахыбэу сызышпхъуныштыгъэр шIурышIукIэ сшыпхъунахыжъ ыгу бгъэкIодынэу зэрэщымытыр сэшIэти, нахышIум ренэу пэплъэнэу, кIуачIэрэ теубытэныгъэрэ кызыхыгъотэжыкIынэу ары.

Розэ сымэдэжым кызычIэкIыжым ыужы унэм исэу джыри мэээ пчъагъэрэ зIэзэжыкIы фаеу шытыгъ. Ащ ыгукIэ еуцолэныр кIын кышцIэхуштыгъэ. Сыда Iомэ кыыригъэ-кIуштыгъэп Iоф ымышIэу охътабэ зэрэкIорэр. Ащ пае апэрэ мафэм кышцIуагъэу зегущысэщыгъэр Тхьэм ишыкуркIэ ытэкIэу кытеуцожыгъэмэ, тIэкIу зытешIэкIэ IофышIэ дэкIыжыкIынэу ары. Армырмэ, илъэс 30 зыхэтыгъэ коллективныкIэ зэрыфэгъэ чыпIэр шIодэхэгъэп.

Цыфыр шызыгъалэрэр гугъэр ары. Ащ уфаблэу, пльы хэлъэу псэкIэ зыфэпцэи зыхъукIэ, дунайри нэмыкI шыпкIэу олъэгъу, гъэретэ нахъ кыпхелъхъэ, неущэр мафэми пэкIогъэошIу кыпфэху. Тятэ Iашъэхэм ягугъэ нэф зыфишцэхэзэ, сьд хъазаб къапэгъокIыштыгъэми, кызэпачышъун зэралэкIыштыгъэр арын фае ягушыIэжъэу «Гугъэр атэкIэныжъ» зыфиIорэр кызыкIытIыIэсыжыгъэри. Розэ зыфэгугъэн шыIэгъэ къодыеп, иунэгъо зегурыложь, илфыгъэху илгъэлэ дэдэхэр инэу кызэрэфэзэщыгъэхэр ышIэщыгъэти, ащ пай нахъ хэмылми, псэунэу фэягъ ыкIи зэрэфэлъэкIэу узым пэуцужыштыгъэ...

Гъунэм нэсэу шымысэу Мыекъуапэ итхылышцэ тучан шъхъалэу «Тхылым идунай» зыфиIорэм Розэ IофышIэ зыдэкIыжым, охътабэрэ зыдэлэжыгъэхэр цыфыгъэ дахэкIэ кыпIэгъокIыгъэх. Ахэр шыгъозагъэхэти джыри икIоу иуз кызэрымтIупшыжыпагъэм кыфэсакыштыгъэх. Анахъэу кыфэгумэкIыштыгъэхэр Розэ

нахыбэрэ Iоф зыдишIэгъэхэ Хъатхъоху Гошнагъу, Нэгъой Сафьет, Бондаренкэ Люс, Гоолева Люб, нэмыкIхэри арых. Мыхэм яIофшIэнхэр зэфэшхъафыгъэми, гуетыныгъэ ин ахэлъэу япшъэрылхэр зэрэзэшIахыштыгъэм, ягукIэгъу, цыфыгъэ инэу ахэлъым зэфэдэ ышIыштыгъэх.

Ащыгъум директорэу яIэгъэ Наурзэ Бориси шыпкIагъэ зыхэлъэу илъэс 30-м ехъурэ

бзылфыгъэм шъхъэкIэфэныгъэ ин зэрэфэпшIын шIыкIэгъэпсыкIэ дахэ фэшъхъаф еслъэгъулагъэп. Ишэн гъэтIылыгъэу, гушыIэ гуао ыжэ кыдэмыкIэу хэти рэхъатэу дэгущыIэн ытэкIэу, сьд Iофи хэкIыпIэшIу кыфигъотэу зэрэщытыгъэмкIэ ухэтми уемыхъопсэнэу хуштыгъэп. Ти-коллектив ащыгъум нэгъырэ 50-у хэтыгъэм инахыжыи инахыкIи шысэтехыпIэу сьд

ЫпэкIэ илъыр ышIэу зы цыфи къекъурэп, Тхьэм хэти псэ кызыкIыритырэр насыпышIоу, гъэшIэ кIыхъэ илэнэу арэу уегупшысэми. Ау гъашIэр нэмыкI шыпкIэу зэрэгъэпсыгъэр кыбгурылоу зебгъажьэкIэ, дунайр зэфэнчъэу зэрэщытыр олъэгъу. Сыда зыпIокIэ цыфыр сьдигъуи гугъэпIэшIум рышыл, ар кызэрэ-тIэсхъагъэм тетэу зэкIэми уасэу аритыштыгъэм кыкIелчы, шыIэныгъэм инэфыпс ымыгъэгущIожы мэху...

РОЗЭ

ПЩЫМЫГЪУПШЭЖЬЫН

зисэнэхъат рылэжъэгъэ къодыеу шымытэу, ар дэгъу дэдэу зылэ кызыгъэхъан зылэ-кыгъэ IофышIэ хуыпхъэм ыгу кыIэтыштыгъэ. А псэур зигонэгъэ Розэ ахэм инэу афэрэзагъ ыкIи ежым ытэныкIэ-кIи зыгорэ кызытыримыгъэнэныкIэ зэкIэ ышIэщыгъ, ар псынIагъокIэ кыфыдэмыкIыштыгъэми.

Джауштэу ащ кыгъэшIагъэм ызыныкIэ нахыбэ зышцIэгъэкIогъэ IофшIапIэм узышхо зэриIэзэ шыпидзжыгъэу, зыхэтхэм ауж зыкырымыгъанэу ыгуи ыпси хилъхъэзэ, мэфэ ханэ имыIэу шылажэщыгъ. Апэрэ уахътэм узыр зэкIэкIуагъэу кыпшцIгъэхуэу зи кызыхымыгъэхуэу Розэ Iоф ышIэщыгъ.

Тхылышцэ тучан шъхъалэм ипашцэу Наурзэ Борисэ зыIо-кIыжым ыуж ащ ычIыпIэкIэ Шъхъэлэхъо Хъазрэгъу непэ нэси Iоф зышIэрэр ары къагъэ-кIогъагъэр. Ащ псынIкIуэ ыналэ тыридзагъ Розэ иIофшIэн фытегъэпсыхъэгъэ шыпкIэу зэрэщытым, Iэлэлэсныгъэ ин зэрэлэкIэлъым, иIофшIэгъу ныбжыкIэхэм ыналэ зэрэте-тым, зэрэцIыфышIум.

Бзылфыгъэ фэшъхъаф зыхэмыт коллективыр зеп-щэнкIэ кIынэу сыдигъокIи алыгъэми, тэтиемкIэ ар сфэлэ-щтэп, — Хъазрэт иеплэыкIэ тышцегъэгъуазэ. — ЗэкIэ зэ-лытыгъэр ежэ коллективым хэтхэр зыфэдэхэр арэу зэрэщы-тым щэч хэлъэп. Сэ ащкIэ си-насып кыыхыгъэу сэлъытэ цыф шIагъохэм сызэрарихы-лагъэмкIэ. Апэу зыцIэ къесIо сшIоигъор Мэщлэкъо Роз ары. Сыда зыпIокIэ илъэс зыхыблэ тызэдэлэжъэнэу хуыгъэти, мы

фэдэки яIагъ, бэрэ упчIэжъэ-гъуи ашIыштыгъ. Сэри Iофы-гъо горэхэмкIэ зыфэзгъазэуи хуштыгъэ, ренэу сызыгъэрэ-зэн джэуап фэшъхъафи езгъо-тылIэщыгъэп. Арышъ, а бзыл-фыгъэ шIагъор цыхъэшIэгъугъ, Iоф дэпшIэныр псынIагъэ.

Тхылы нэмыкI зычIэмылэ тучаным Iоф шыпшIэныр ащ фэдиэ имыкIоу, кIын хъати пымылэу нахыбэм къашцэ-хъун фай. Сыда Iомэ кычIэ-хъэрэ щэфакIом тхылхэр мэкIаим тырилэгъонхэм, ыгу рыхырэр кыыхыным туча-ныр фытегъэпсыхъагъэу щыт. Ау ащ фэдэ еплъыкIэр тучаным ипашцэ хэукъоныгъэу елбгъэ. Ащ ыджэ зымафэ сьчIэхъа-гъэу тыгушыIэзэ, мары кыси-Iуагъэр:

— Ащ игугъу къэпшIын хъумэ, апэу кыыхэгъэщыгъэн фае тхылышцэ тучаным кы-чIахэхэрэм янахыбэ дэдэр интеллигентэу зэрэщытыр, культурэшхорэ Iэдэбныгъэ инрэ зэрэхэлъыр кызэррахъщырэр. Ащ пае тучаным щакIоу учIэт-мэ, ахэм уиIокIэ-шIыкIэкIи, уиIэдэбныгъэкIи уадиштэу уштыным мэхъанэшхо иI. Мыщ дэжым нэмыкI лъэ-ныкIуи кыыхэгъэщы сшIо-игъу. Цыф гъэсагъэу кычIа-хэхэрэми, цыф кызырыкIоху тхылбеджэныр зыкIасэхэми ящыкIэгъэ тхылхэр апэбгъо-хышъоу уштынын фае. Ащ пае о пшъхъэкIэ бэмэ уаджэни, узаджэрэмэ хэшIыкI икIу афыуиIэни фае. Мэщлэкъо Розэ ащ фытегъэпсыхъэгъагъэти, зэкIэ къеолIэрэ щэфакIохэр ыгъэрэзэнхэ ытэкIыштыгъэ. Арышъ, сигуапэу къэсIон слъэ-кIышт ар тилофышIэ анахэ дэгъумэ зэрэщыштыгъэр, зэрэ-

тшымыгъупшэрэр, бэрэ игугъу зэрэтшIырэри.

А гушыIэхэм сыгукIэ сигуа-пэу сэри адезгъэштагъ. Сыда зыпIокIэ я 1970-рэ илъэсхэм къашцегъэжыагъэу анахэ си-кIуапIэу Мыекъуапэ дэтыгъэ-мэ ащыштыгъ а тучаныр ыкIи сыдигъо сьчIэхъагъэми, Розэ нэгущIоу хэти зэрэпэгъокIырэм сыналэ тесымыдзэнэу хуштыгъ-гъэп. Ащыгъум кIэлэдэхэм тхылыр шIу зылэгъоу бэ зэ-рахэтыр урамым утэхэгъахэмэ, пльэгъуштыгъэ. Тхылхэр цыфмэ зэрэзэрэхъэщыгъэм имызакъоу, ахэр автобусым ис-хэми е автобус къэуцупIэм Iутхэми яджэщыгъэх, зэджа-гъэхэми атегушыIэхэуи зэхэп-хыштыгъэ. А лъэхъаным зэрэ-хэгъэгоу ауштэу шыштыгъэуи пIон пльэкIышт, нэмыкI къалэ укIоми а сурэт дэдэр арышъ шыплэгъуштыгъэр. Адэ джау сьдми аIощтыгъэп ныIа Со-ветскэ Союзым ицIыфхэр дунаймкIэ анахыбэу тхылхэм яджэхуэ. Ар шIукIэ сыгу къэ-кIыжы нэшIошIыгъэ зыхэ-мылбгъэу шыIэкIэ-псэукIэм сыныбжыкIэу сэри сыкыыхы-убытагъэу, тхылы шIэгъуабэмэ ядунай хъалэмэт сыхэщагъэ хуынымкIэ амалышIухэр кы-ситыштыгъэшъ.

Пэрыохуэ закъоу шыIагъэр анахэ тхылы дэгъоу зигугъу ашIыхэрэр зэрэмыгъотыгъо-шIугъэхэр ары. Ахэр, классик-хэм яехэр арых зыфасIорэр, зэ-хэубытагъэу кыыхаутыхэ зы-хъукIэ, кызытхыкIынэу амал зыIагъэхэр партийнэ IэнэтIэшхо зылыгъэхэм къашцегъэжыагъэу ахэм къадеуджэкIыхэрэ цыф «чанхэмрэ» арых ныIэп. Сэщ фэдэу а амалыр зымылагъэхэр ары тхылышцэ тучанхэм зы-

кIохэкIэ гъотыгъуаеу шымыт тхылы «кызырыкIохуэ» кы-чIэхъагъэхэр зыIукIэщыгъэхэр. Сэри ахэм сашыштыгъэми, зы-горэ дэдэмэ сахэныгъэу зэхас-шIэщыгъэп. Сыда зыпIокIэ сянэным ыпхъу Розэ дэжэ сы-кIо къэси, тхылыкIэу кыдэ-кIыгъэхуэ сызышцIэгъуазэ-щыгъэхэр адрэ зыфалэхэрэм анахэ мыдэйхуэ кычIэкIы-щыгъэх. ЗэкIэри нахышIоу кызыбгурыIорэр уахътэ зыте-шIэкIэ ары ныIэп. Джы непэ сицыхъэ телъэу къэсIон слъэ-кIышт тхэным сьфэщагъэу зэрэщытыр кыдилыгътэзэ, анахэ зишIуагъэ кысэкIышт тхыгъэхэр кысфыхыхынуэ сыдигъуи зэрэпылбгъэр. Ащ пае сызэрэфэразэм гъунэ иIэп.

Розэ илъэсыбэрэ Iоф дэзы-шIагъэхэм дэгъоу ашIэ ар ип-шъэрылхэр дэгъу дэдэу зэри-гъэцакIэщыгъэм имызакъоу, шыпкIэныгъэхэу зыхэлэ цыфэу, иIэдэбныгъэкIэ угу кышцэфэу, ишэнкIэ узэри-гъэхуапсэу, хэти шIу горэ фишIэным фэхъазыр зэпытэу зэрэщытыгъэм. ЩэкIо кызы-рыкIоу ригъажьы, нэужым на-хыбэ фызэшIокIынэу зэрэщы-тым гу лъати, отделым ипа-щэу илъэсыбэм шытыгъ, опыти ини IэкIэлъ хуыгъагъэ. Ащ фэдэ IофышIэ хуыпхэр хэтрэ пащи егъэлэпIэ. Шъхъэлэхъо Хъаз-рэти Розэ лъытэныгъэ ин фи-шыштыгъэти, нахыбэрэ зэдэ-лэжъэнхуэ фэягъ. Ащ пае бзылфыгъэм ыныбжыкIэ ипен-сие Iогъу кызэсым, фэукIо-чIыштмэ мытIысыжыныгоу елбэгъагъ.

— Розэ фэдэ IофышIэ дэгъу дэдэр сIэ илэ коллективым на-хыбэрэ хэгъэгъэти сшIоигъуагъ, — ыгу къэкIыжы непэ Шъхъэ-

дахэ кьегъанэ

лахом. — Ащ пае сикабинет кьезгъэблагъи, сьдэгущыгъагъ. Ау ежым занкIэу кысилогъагъ зыгъэгумэкIырэ узым изэраркIэ нахьыпэм фэдэу илофшIэн зэрымьгъэцкIэшъуштыр. Джащыгъум нахь кыфепсынкIэщтым зэрэфэдгъэззщтыри сыушъэфыгъагъап, ау кысфезэгъыгъагъап. Ар сшоигъоджагъэми, зэрэцIыф гукъабзэр сэшIэти, сыгу ебгъагъап. Сыда пIомэ Розэ сьд пшъэрлыгъ фэпшыгъэу укыгъэукуытжъынэу щытыгъап, ыгуи, ыпси гъунэм нэсэу хильхэхэзэ, ыгъэцкIэныр шэнышIоу хэлъыгъ. Ащ пае фэгъэ-кIотэныгъэу фэсшIынэу сызыпыллыгъэр ыштэнэу ышъхъэ рипэсыжыгъап...

Еж фэдэу гуетыныгъэ ин хэлъэу ипшъэрлыгъэм афыштынэу Розэ ыгъасэщтыгъ мытхылышъэ тучан шъхъалэм 1974-рэ илээсым Iоф щызышIэнэу Iухъэгъэгъэ ышпыхунахьыкIэу Гошнагъо.

— Сэри илээс 30 а тучаным сышылэжъагъ, нэужым унэе щэпIэ мыин кызыгъэу тхыль сатыум сыпыль, — еIо ГъонэжыкIэ Гошнагъо. — Анахь IофшIэпIэ кызырэкIоу, тхылым ичэн кьин гори пы-

гъэр амалэу яIэм елгытыгъэу псэунхэм фэшъаф кьазэрэфэ-мынэжырэр ары. Роза ащ фэдэ чыпI зэрытыгъэр ыкIи ынатIэ итхагъэу ылытэщтыгъэм ыгуи, ыпси хильхэхэзэ, зэрэщылэн фаер ицIыкIугъом кышчыублагъэу кыгурыIо-гъахэу щытыгъ. Ащ пае гупшысэ шъхъалэу зэрыгуагъэ-щтыгъэр яцIыкIугъом кыс-щегъэжъагъэу яльфыгъэм ахалъхъанэу янэ-ятэхэр зыпыллыгъэхэр ары: адыгэгъэ шъыпкIэ хэлъыныр, цыфыгъэ дахэр пстэуми апэ ригъэшъэу щытыныр, IэпыIэгъу зищы-кIагъэм шIукIэ Iэр фэцэиэгъэ-ныр.

Розэ Шэуджэн районым ит кьуаджэу ХъатыгъужыкIуа-екIэ ГъонэжыкIэ Аюбэ иунэгъо зэгурыIожь 1946-рэ илээ-сым игъэмафэ, мэкъуогъум и 29-м, кыхъухъагъ. Ежыр са-быитф хъурэ бын Iужъум ящ-нэрагъ. Лъэхъаныр кьиныгъ. Зыфэдэ мыхъугъэ зэо жъалы-мэу нэмыц-фашист техакIохэм кыташIылIэгъагъэм иулэгъэ-шхохэмрэ икьутафэхэмрэ агъэ-щэлущтыгъ нэбгырэ миллион пчъагъэ чIэзынэгъэ хэгъэгъу зэхэкъутагъэр. Нэлат зэра-хыгъэ пным пэуцужыныу апэ

кIэтэджэзэ, кIымафи гъэмафи зыгъэпсэфыгъо имыIэу Iоф ышIагъ. Кьин дэдагъ а сэнэхъа-тым урылэжъэныр, ау бын-унэгъошхор рыхышъыжыным-кIэ фэшъаф хэкIыпIэ зэрэ-щымылагъэм пае зэкIэри ыщэ-чыным нэмыкI кыфээнэжы-щтыгъап. ХъопсэпIэ закъоу илагъэр ильфыгъэхэм аныбэкIи, ащилгъэщтымкIи кьащымьгъа-кIэу шъхъэгъусэм ипсауныгъэ зыпкIэ игъэуцожыгъэныр ары. Ау инасып кыхыжыгъап, Аюбэ бэ ымыгъэшIэгъэу идунай ыхъожыгъ. Ащыгъум Розэ ыныбжъ илээси 5-м тIэкIу ехъугъагъ ныIэп, лъфыгъэ анахьыкIэу Гошнагъо мэзищ хъугъэ кьодыагъ...

Аюбэ опсэуфэкIэ анахь шIоигъуагъэр ильфыгъэхэр еджагъэхэу кылыгъужыныу ары. ЩыIагъэр ащ фэдэу кьин зэпытэу зэрэщымытыштым ицыхъэ телъыгъ. Заом итыр-кьохэр «загъэкIыжъхэкIэ», амалышIухэр шылэхэ зэрэхъу-щтым игугъу бэрэ ышIышты-гъэми, еж ар кылыгъужыны-нэу хъугъап. Ау шъхъэгъусэм ихъопсэпIэ осыет папкIэу зыгу изыубытэгъэ Муслымэт ар зыцигъэгъупшэщтыгъап. Ащ пае жъэу кьоджэ IофшIэн кьин-ным кIэуцонхэ фаеу хъугъэхэ ипшъэшъэ нахьыжытIумкIэ фэмыгъэхъугъэр ахэм кьа-кIэлъыкIорэ РозэкIэ «ыгъэтэ-рэзыжы» шIоигъуагъ. Ышып-хъунахыжъхэм афэдэу ащи джэгуным нахь ицIыкIугъом IофшIэным нахь фэгъэзэгъэу зыкIыIэтыштыгъ. Ау пшъэ-шъэжыем еджэныр кьин кы-фэхъуштыгъап, IупкIэу, шIэны-гъэм зыфикъудыеу щытыти, ным игушIуагъо гъунэ илагъап.

ЕтIанэ Розэ ХъатыгъужыкIэ-кьое гурыт еджапIэр 1965-рэ илээсым кызыеухым, Адыгэ кьэралыгъо пединститутым (джы АКЪУ-м) чIахы, дэгъоу щеджагъ. А уахъгэм кыкIоцI Муслымэт ильфыгъэмэ ащы-щэу кIэрычыгъэу кьалэм апэ щеджэн фаеу хъугъэм ишхын-кIи, зыхэт ныбжыкIэхэм адиш-тэу фэпэгъэнымкIи зи кызы-тыригъанэщтыгъап.

Мыщ дэжым игугъу кы-щытшIын лъфыгытфыр зи-закъоу зыпIунэу кызылэхэ-нэгъэ ным ыгу зэрымьгъэ-кIодыгъэр лIыгъэшхокIэ фэп-лъэгъунэу зэрэщытыр. Хъугъэм нэпсырэ тхъаусыхэрэкIэ зи хэпшыхъан зэрэмылэкIы-щтыр ыкIи пшъхъэ огъэежэ закъокIэ кыкIын зэрэщымыIэр псынкIэу кыгурылуи, игъом зызыIэкиубытжыны ылгъэ-кIыгъ. Ильфыгъэхэм шIулгъэ-гушхоу афыриIэр, ахэр цыф тэрэзэу пIугъэнхэр пшъэрлыгъ шъхъалэу ыпашъхъэ зэритыр зэрэщымыгъупшэщтыгъэр ары кIуачIэ кыхъэзылгъэщтыгъэр. Ащ пае, хулыгъыгъэхэр зэрыс унагъохэм яехэм анахь мыдэу еж ильфыгъэхэр ымыгъэ-хъуапсэхэу ылыгъыгъэх ыкIи ыгъэнэтIупшэщтыгъэхэп. Щы-сэ кызырэкIоу зылытэнхэр щылэнхэкIи хъун, ау ным лъфы-гъэхэмкIэ хъакъэу иIэр икьоу зэрэзэхышIыкIырэ, хъопсанэ-хэмкIэ гъунэгъухэм афемып-лъэкIынхэмкIэ зэкIэ зэришIэ-щтыгъэм ехылагъэу кьэпIон

плгъэкIыштыгъэ ащыщ чэм лъфа-гъэ имыIэу зэгорэми кызырэ-хэмыкIыгъэр. Ушгъузэбэ сабий бынэу IускIи, якьидекIокIын-кIи кIочIабэ зищыкIэгъэ бы-лымхэр орэкIымаф е орэгъэ-маф фаеми, пIыгъынхэр зэрэ-кьин нахь хэкIыпIэ зэрымьIэзэ, Ау ежым ар ышгъэ ифэщтыгъэ.

НэмыкI щыси кьэтхын. Муслымэт гушхо зэрилагъэр, ибын пае ыпсэ зэремыблэ-жыштыгъэр нафэ кьешы еж ыIашъхъэкIэ кьылэжырэ за-къом нахь хэкIыпIэ зэрымьIэзэ, кьуаджэм адрэ шашIышты-гъэмэ анахь мыдэу кьэнджа-лышъхъэ зытелъ унэ аригъэ-шIын зэрилгъэкIыгъагъэми. Ау ар зыми ыгъэшIагъоштыгъап, ухулыфыгъэкIи, IофшIэным фэгъэхъыгъэмэ, ащ ыпшъэ кIогъуаеу, ХъатыгъужыкIэе колхозэу Шэуджэным ыцIэ зыхыштыгъэм илэжъэкIошхоу, ичэмыщ анахь дэгъумэ ащы-щэу щытыгъэти.

Ным ильфыгъэхэри еж фэ-дэу IофшIагъэхэу кьэтэджы-гъэх. Цыфхэм шIури ери дэгъоу зэхашIыкIы. Арын фае пхъу нахыжъэу Зойи, ащ кыкIэлъыкIорэ Лизи пшъэ-шъэпкым зэриуцагъэхэм те-тэу еж кьуаджэм щыпсэхэр-рэм анахь лэжэкIо кIэлакIэхэм ащыштыгъэхэм анаIэ кьатыра-дзи, псэогъу зыкIашIыгъэхэр. Джы ахэр унэгъо Iужъухэу, лъфыгъэхэм яльфыгъэхэри афэбэгъожыкIэхэу, ядахэ фэшъ-аф арамьгъаIоу мэпсэху.

Роза ышпыхъунахыжъхэм афэдэу игъом инасып кыкIэ-кIи, 1968-рэ илээсым, студент-кэу щытызэ, унагъо ихъагъ. Теуцожь районымкIэ кьуаджэу КъунчыкIохъаблэ щыщ Мэщ-лэкIэ Нурбий ары псэогъу зыфэхъугъэр. Гуфэбэныгъэ-шхокIэ зэIукIэгъэ гу ныбжы-кIитIоу зэрэгъотыгъэхэр зы гугъэпIэшIум — унэгъо дахэ зэдэшIэным пытэу зэрипхы-гъэх, шъыпкIэныгъэ зэфыря-Iэуи илээс 43-рэ фэдизэ зэдэ-сэугъэх. Кьуаджэм адрэ кы-дэкIыгъэ ныбжыкIэхэм афэ-дэу ежхэми зыщыпсэун уни, алгъэ рытеуцонхэу мылкъуи ялагъап. Розэ джыри студент-кэу зэрэщытыгъэр, Нурбий МыекIопэ мэкъумэщ технику-мы имеханыческэ отделение кьэзыухыгъэ специалист ныб-жыкIэу, ащ кыгъэхэрэ за-къомкIэ псэунхэу зэрэхъушты-гъэр кьыдэпIыгъэмэ, чыпIэ кьин зэритыгъэхэр гурыIогъуа-еп. Ау агу амыгъэкIодэу унэгъо тэрэз агъэпсынымкIэ алгъэкI кьагъанэщтыгъап ыкIи охъгэ башэ темьшIэгъэ кьэнэ-фагъ ялягъо пытэу зэрэтетхэр. ЗэгурыIоныгъэ ин азыфагу зэ-рилгъыгъэр ары ащ лъапсэ фэхъуштыгъэр. УмышIэмэ, зишэнхэмкIэ узэхъопсэнуу щылэгъэ ныбжыкIитIу закъор Тхъэм зэфыхыгъэхэм фэдагъ. Джарэу язэфыштыкIэ дахэкIэ узэрагъэхъуапсэу, сьд Iофыгъо кьапэгъэджыгъэми, акъылы-гъэкIэ зэдызэшIуахыштыгъ.

1972-рэ илээсым апэрэ сабы-ир — Юсыф кьафэхъугъ. Ащыгъум Розэ институтыр кызынухыгъэм ыуж илээси-тIу тешIэгъагъ. Ащ етIанэ пшъашъэу Фатимэ, шъаоу

Абрек кыкIэлъыкIуагъэх. Ахэр дэгъоу зэрэрагъэджагъэ-хэм дакIоу, адыгабзэри икьоу аIуалъхъэгъэ кьодыеп, адыгэ шэн-хэбзэ дахэхэри ахалъхъа-гъэх. Роза Нурбий IофшIэнхэу зыфэгъэзагъэхэм гуетыныгъэ ин афыряIэу, щытхъур кьалэ-жыкIэ кызырэкIыкIуагъэхэм дакIоу, яльфыгъэхэри цыфы-шIухэу пIугъэнхэм ыкIи щылэ-ныгъэм фытегъэпсыхъэгъэнхэм пае ашIэн фаеу зыгори кы-зытырагъэнагъап. Ащ ишIуа-гъэкIэ апшъэрэ гъэсэныгъэ зэ-кIэми арагъэгъотыгъ, гукIэгъуи, шIульгъэуи ахалъхъагъ.

ЯкIэлэ нахыжъэу Юсыф тикъалэ гурыт еджапIэр кы-зышеухым ыуж МыекIопэ ав-тотранспортнэ техникумым чIэхъагъ, етIанэ дзэм кьулы-кьур кызышеухым, МыекIопэ технологическэ университетым чIахы, апшъэрэ шIэныгъэ щызэригъэгъотыгъ ыкIи мили-цием хэхъагъ. Ащ тIэклурэ зы-хэтым кыгурыIуагъ кыхи-хыгъэ сэнэхъатымкIэ джыри шIэныгъэ икьу зэрэлэкIэмы-лыр ыкIи а щыкIагъэр ди-гъэзыжыныу Урысые МВД-м и Академиеу Краснодар дэ-тым чIахы, 2006-рэ илээсым кыухыгъ, джыдэдэм милици-ем имайор.

Фатими, Абреки апшъэрэ гъэсэныгъэхэр арагъэгъоты-нымкIэ ны-тыхэм зэкIэ кьате-фэрэр ашIагъ. Ахэми ашына-хыжъ фэдэхэу агу рыхъырэ сэнэхъатхэмкIэ Iоф ашIэ. Ащ фэдэ бын дахэхэр алгъэ тыра-гъэуцонхэ зэралгъэкIыгъэм дэгъоу кьеушыкIы Нур-бий, Роза ахэмкIэ хъакъэу ателыгъэр щытхъу хэлъэу зэрагъэцкIагъэр.

Аужырэ илээсхэм уз жъалы-мым кьиныбэ Розэ ригъэщэ-чыштыгъэ, сымэдэжыщым чIэ-гъолъхъан фаеуи бэрэ хъу-щтыгъэ. Ауштэу зэрэщытзи, пэблэгъэ цыфхэу кыфэгумэ-кIыхэрэм илыгъэу агу ыгъэ-цIыкIунэу фэягъап. Ахэм ят-хъаусыхылэныр хэгъэкIи, ынэгъу чэфынчъагъэ горэ кIэ-лгъэу аригъэлгъэгъуштыгъап. Сыдыгъо уIукагъэми, уигъэчэ-фыным пылгъэу сэмэркэу шъа-бэхэр кыбдишIыштыгъэх.

Ащ сьд хъазаб ыщэчышты-гъэми, насыпынчъэу зылытэ-жыштыгъап. Хэтырэ ни ащ фэдэ чыпIэм нэмыкIэуи егуп-шысэщтыгъэпын фай. Сыда зыпIокIэ зэрэфэягъэу ильфы-гъиш цыф дэгъухэу ишъхъэ-гъусэ Нурбийрэ ежыррэ зэ-дапIунхэ, гъэшIэ лгъэгъо зан-кIэм тырагъэуцонхэ алгъэкIыгъ. Ахэм яльфыгъэ дахэхэм кьа-кIэхъогъэ пхъорэльф цыкIухэу кьятэкъокIыгъэ зэпытышты-гъэхэм ар кьахаплгъэ зыхъукIэ, нэпс гушIуагъор фэгъэбылгы-щтыгъап ыкIи кьылгъэгужы-гъэмкIэ зышIонасыпышIоу шы-кур ышIыштыгъэ, гугъэм хэ-тыгъ. Ау уз жъалымым кьылэ-кIэкIыжышъугъап, ыныбжэ илээс 65-рэ хъункIэ мээз заулэ кьэнагъэу идунай ыхъожыгъ.

Розэ шIугъэмрэ дэхагъэмрэ афэшъаф ымылэжъэу дуна-им тетыгъэшъ, ар зигупсэхэм ыкIи дэгъоу зышIэщтыгъэхэм ащымыгъупшэжъэу агу илгъышты.

ХЪУРМЭ Хъусен.

цыфыгъ

мылгъэу кысщыхъуштыгъ ащ сыIухъэ зэхъум. Ау сызэрэхэ-укъуагъэр псынкIэ дэдэу кызыгурыIогъагъ, сыIуыжы сшоигъоуи сыхъугъагъ. Ау сшыпхъунахыжъ Розэ ишIо-гъэшхо кысыгъэкIыгъ зызы-фэсэиэгъэ сэнэхъатыр шIу слэгъунымкIэ. Ар кызыдэ-мышъхъахэу сауж итыгъ шъэ-фыгъэу хэлъыр кызыгуригъа-Iоу. КьысэхылыгъэкIыштыгъэр щэфакIоу тучаным кычIахъэ-хэрэм ящыкIэгъэ тхылэхэр кьафыхэхыгъэнхэмкIэ шIэ-ныгъэ гъэнэфагъэ пIэкIэлъын зэрэфэягъэр, нэбгырэ пэпчэ еклIолэкIэ шъаф зэрищыкIэ-гъагъэр ары. Ахэр сIэ кьысы-мыгъахъэхэуи сауж икыгъап. Нэужым шылэныгъэри, цыф зэхэтыкIэхэри нахь кызыгуры-Iохэ хъугъагъэ.

Цыфэу гъэшIэ гъогу гъэнэ-фагъэ кызыпэзычыгъэр ана-хъэу зэрагъэлъапIэрэр шIоу ащ щилэжыгъэр, IофшIэным-кIэ идахэ зэраригъэIуагъэр, ильфыгъэхэр цыфышIоу зэ-рипIугъэхэр ары. Ахэр зэкIэ Розэ ыпшъэ ифагъэх, лъытэ-ныгъэ ин фашIыштыгъ. Мыщ дэжым кышчыхэгъэщын ащ пкьэушIоу зэрэкIэтыгъэр ишъ-хъэгъусэ МэщлэкIэ Нурбий.

Зыгорэхэм аIоу зэрэхохы опсэуфэхэкIэ ягъашIэ зэпхы-гъэщт сэнэхъатыр яцIыкIугъом кысщегъэжъагъэу агу зэрэри-хыштыгъэм пае нэужкIэ кы-хахыгъэу. РозэкIэ ауштэу щы-тыгъэу пфэлощтэп. Зэоуж илээс кьинхэм кьахэхъухъэгъэ сабий-хэу, имыкIу-имыным хэкIынхэ зымылэкIыштыгъэхэ янэ-ятэ-хэм апIухэрэм цыкIу дэдэхэ-зэ кьагурыIон фаеу хъушты-

кIуагъэхэм ащыщыгъэ тынэш Аюбэ (ПарыхъукIэ еджэщты-гъэх). Ау еж зэрэфаеу текIо-ныгъэр кьыдахыфэкIэ фа-шистхэм яфэшъуашэ аригъэ-гъотынэу хъугъап. Гъэмафи, кIымафи окопмэ адэсэу адрэ дзэкIолI пстэуми ащэчырэр адишэчызэ, зэо хылыгъэмэ ахэ-лэжъагъ. Ау уIэгъэшхоу те-лгыгъэхэм апкь кыкIэу кьэ-кIожьын фаеу хъугъагъэ. Джа-щыгъур, 1943-рэ илээсыр ары, пхъу нахыжъэу Зое ыуж кыкIырэ Лизэ кызыхъу-гъагъэр. Нэужым Розэ, шы за-къоу яIэгъэ Ислъам, етIанэ пстэумэ анахьыкIэу Гошнагъо кыкIэлъыкIуагъэх. А лъэхъа-ным ахэр бгъэшхэнхэр, пфэпэн-хэр кызырэкIо Iофэу щыты-гъап.

Кьэнэжыштыгъэ закъор зэбгыратхыгъэгъэ колхозэу мэкIэ-макIэу зэрагъэуIужы-щтыгъэм щыпадзэжынышъ, акIуачIэ кызырэхъэу джыри щылэжъэнхэр арыгъэ. Ау ащы-гъум трудоденэу афатхышты-гъэм кыкIэкIожырэ лэжъэ-пкIэ тIэкIумкIэ бын Iужъур IыгъыгъошIугъап. ЕтIани уна-гъом ышъхъэу зыпсауныгъэ заом инэу щызэщыкIуагъэр (Аюбэ окопхэм адэсызэ ыль-эгухэр чыIэм кIистыкIыгъэ-хэу хъазабышхо ыщэчыштыгъ) сымэдэжыщым шагъэхъужыны амылэкIэу, иIофхэр нахь дэй хъуштыгъэхэти, бэкIэ ушыгу-гъынэу щытыгъап. Ащ пае ишъхъэгъусэу Муслымэт зэ-кIэри еж ыпшъэ рильхъажьын фаеу хъугъагъэ. Джауштыгъ кол-хозым ибылымэхъо фермэ чэ-мыщэу щыригъажьы, илээс 40-м ехъурэ нэфшъэгъо пасэм

Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илээс фэгъэхьыгъ

Гъобэкъое амазонкэу «НАЛКЪУТЭР»

Мэфэклым Ioфшлэгъэ дэгъу пэбгъохыныр шэнышлэу зыфэхъугъэ цыф цэрылоу Стлашъу Юрэ тызылоклэм, Ioфшлэгъэу тигъэлэгъугъэм дунэе мэхъанэ илэу тлытагъэ. Адыгэ Республикэм ия 20-рэ илээс фэгъэхьыгъэ шъуашэу ышлыгъэм «Налкът» фиусыгъ.

Къоклыпэм шыпсэурэ тилъэкхэм ямузееу Мыекъяупэ дэтым щылъэгъугъэ пшъэшъэ шъуашэр ары зигугъу къэтшырэр. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ Ioфышлэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шлұхъафтын кызыфагъэ-шъошагъэу, Мамырныгъэм и Лигэ илауреатэу, сурэтыш-модельерэу Стлашъу Юрэ гумыпсэф цыфмэ ащыщ, зыцIэ къетлогъэ музеем Ioф щешлэ.

— 2014-рэ илээсым Олимпиадэ джэгунхэр Шъачэ зэрэщы-клоштхэм еплъыкIэ зэфэхъафхэр тэ, адыгэхэм, фытиI, — еIo Стлашъу Юрэ. — Тилъэкхэ итарихъ цыфмэ нахъышIoу ядгъэ-шлэным пае искусствэр кызы-фэгъэфедэн фае.

— Урымхэр, ермэлхэр, нэмыкI лъэкхэр Шъачэ, къалэм дэжъ ащыпсэуштыгъэхэу хэбзэ къулыкъушлэмэ къэбархэр агъэлұх. Адыгэмэ ацIэ кызыэрэрамылорэр угулкIэ пфаштэрэп.

— Илээс мин пчъагъэ хъугъэу адыгэхэр ячIыгу зэрэщыпсэухэрэр сIoфшлэгъэклэ къэс-луатэ сшIoигъу. Адыгэ пшъашъэм ишъуашэ тиреспубликэ илээс 20 зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэу сшыгъэ. Шъуашэм уеп-лэызэ тарихъым ухишэу сэлъыгъэ?

— Адыгэ пшъашъэм иобраз искусствэм кы-щыбгъотыныр Iэшлэхэп. Шъошэ дахэу пшыгъэм сыда егъэжъапIэ фэхъу-гъэр.

— Адыгэ литературэм макIэп сызыргъэгупшысагъэр. КIэрэщэ Тембот итхыгъэхэу «Шапсыгъэ пшъашъ», «Шыгу закъу» зыфилохэрэм, нэмыкIхэм уаджэзэ, шы-Iэныгъэр нэгум кыкIэуцэ. Бзылфыгъэм ышъхъэ зэрилгы-тэжырым, шэн-хэбзэ дахэхэр зэрихъанхэ зэрилгъырым адаклоу, изекIуакIэ лыгъэ шапхэм еб-гъапшэуи кыыхэкIы. Бзылфыгъэм иобраз дахэу КIэрэщэ Тем-бот адыгэ литературэм кы-щыгъэлэгъуагъ. МэщбэшIэ Ис-хъакъ итхыгъэхэм, гъэзетхэм

кыащыхиутырымэ уаджэзэ, адыгэ бзылфыгъэр лъэкхым итарихъ зэрэхэтым уасэ фэошIы. Къуекъо Налбый, Нэхэе Руслъан, фэшъ-хъаф тхаклохэм акъыл зыхэпхы-нэу кытфагъэнагъэр бэ.

— Дунэе автораллинеу «Дэнэ гъогум» шъуашэу пшыгъэр зыгорэуштыгъэ зэрэпхыгъэр уиныб-джэгъумэ ащыщэу Пэрэ-ныкIэ Чэтибэ кысыллогъагъ.

— Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыклоштхэм арапхызэ, Дунэе спорт зэнэкъокъоу «Дэнэ гъогур» зэрэзэхашагъэр дэгъу. ИлээсыбэкIэ узэклIэбэжымэ, «Дэнэ гъогу» адыгэ шъолырыр кыыхиубытэу зэхашэгъагъэр тарихъым хэкIуакIэрэп. «Дэнэ гъогур» Гъобэкъяуе зыдэщыс чIы-пIэмкIэ рыклогъагъэу къэбархэр къалотэжых.

— Гъобэкъяуе сыда кызыкIыхэбгъэщыгъэр?

— Илээсишъэ пчъагъэклэ узэклIэбэжымэ, Гъобэкъяуе зы-дэщыс чIыпIэм шыпсэуштыгъ. Арышъ, тарихъуу къуаджэм иIэм зыфэбгъэзэным пае шысэу къэп-хын плъэкIыштыр бэ. Кавказым амазонкэхэр зэрэщызеклошты-гъэхэр тэшIэ. Тизфэхьысыжымэ къаушыхъаты тилъэкхэ ичIы-налъэ илээс мин пчъагъэ хъугъэу зэрэщыпсэухэрэр.

— КызыэрэпIорэмкIэ, шъуашэу пшыгъэмкIэ къэбгъэлэгъэ пшIoигъу адыгэхэр илээс мин пчъагъэ хъугъэу ячIыгу зэрэщыпсэухэрэр.

— Ары. Шъачэ, Краснодар краим ипсэупIэхэм, Адыгеим археологхэм кыащагъотырэ та-

рихъ пкыгъохэр тилъэкхэ емып-хыгъэхэу къэбархэр агъэлұхэу зэхэтэхых. МэщбэшIэ Исхъакъ фэдэхэу титарихъ кызытхырымэ ярэупчIыхэба къэбар нэшIхэр кызылуатгъэрэр. Тилъэкхэ ичIыгу лъэпсэхэу зэрэщыриIэр кыыхэз-гъэщы сшIoигъоу шъуашэр сшыгъэ.

Шъуашэр зыплъэгъукIэ

— «Налкът» зыфэплогъэ шъуашэр дахэ, купкIэу илэр гъэзетеджэмэ ятэгъалоба.

— Дышъэ Иуданэм хэшIы-кIыгъэр бэ. Лъэкхэ тхыпхъэхэр, тамыгъэхэр езгъэкIугъэх. Бзыл-фыгъэр шым тесэу кызыщыз-гъэхъузэ, шъуашэу ащ шыслъэ-нэу сызыфаер ары «Налкътэр» зыфэгъэхьыгъэр. Шым дахэу пшъашъэр зэрэтесым даклоу, шыу лъэшэу зэрэщытыр икъу-лайнэгъэклэ кыгъэлэгъагъоу зы-фежъэкIэ, гум зелэты. Псынклэу чъэрэ шым готэу бгъэжыыр мэ-быбы. Тыгъэм инэбзыйхэу къэ-шIэтыхэрэм адыгэ шъуашэр кыагъэлыды...

— Гъобэкъое амазонкэу «Налкътэм» сеплъышъ, образыр кызыэрэбгъо-тыгъэр икъоу кызыгурылорэп.

— Адыгэмэ яшэн-хабзэхэр шъуашэмкIэ къэсэлұатэх. Ти-мылэпкыгъэхэу кыддэпсэуш-тыгъэхэм лъэхъаным уасэ фа-шынуэ, культурэ зэфэхъафхэм цыфыр зэрапIурэр къэсIотэнэу сыфэягъ.

Къашъор агъэуцуштыгъэ?

— Шъуашэм купкIышхо хэлъ, ащ ехылыгъэ къашъор сыда зыфэб-гъадэрэр?

— Шъуашэр «кызыгъэгущы-Iэн» зыплъэкIышты цыф ащ Ioф дэзышлэн фаер. Гъобэкъяуе сы-зэрэщыштыр кыдэслъытэзэ шъуашэр сшыгъэми, адыгэмэ ятарихъ, яшэн-хабзэхэм афэгъэ-хыгъэу зэрэщытыри къэслогъа-хэшъ, Ioфыр лъагъэклотэнэу сэг-гугъэ.

— Къулэ Амэрбий, Къулэ Мыхъамэт, Едыдж Викторие, Хъоджэе Ас-лъан, нэмыкIхэм шъуа-шэм Ioф дашлэнэу, «къагъэгущыIэнэу» та-цэгугъы.

Адыгэ шъуашэм имэфэкI

— Юр, адыгэ шъуашэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ зэх-хэ тиреспубликэ щызэ-хашэмэ дэгъуба?

— Дэгъу къодыеп, лъэшэу тищыкIагъэу сэлъыгъэ. Ащ тIэклэ шлагъэу тытегуштыIэ, «Адыгэ ма-къэм» тхыгъэ дэгъухэр кыыхеу-тых. Типашъхэм Ioфыр лъагъэкло-тэныр игъо дэд. Тиреспубликэ имэфэкIэу ар щэрэт, зэкIэ адыгэу дунаим тетмэ я Мафэу щэрэтба!

— УигухэлъышIухэр Тхэм кыбдегъэхъух. Сурэтым итыр: Стлашъу Юрэ клэу ышлыгъэ шъуашэр кыгъэлэгъагъо.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Кыдэзыгъэклэрэр:
Адыгэ Республикэм
лъэкхэ IoфхэмкIэ,
Iэклыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
кыгъэхэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхъаIэм
ипшъэрылхэр
зыгъэцаклэрэр
иапэрэ гуадзэу
АУЛБЭ Руслъан

Редактор
шъхъаIэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыжъ
зыхыыр
секретарыр
ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкIыжъ
зыхыыр
секретарыр
НЭПШЭКЪУЙ
Заур

Редакциер
зыдэщыIэр:
385000,
къ. Мыекъяупэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хыыр секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын IoфхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чIыпIэ гъэоры-
шлэпI, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъяупэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4306
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1875

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахъгъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахъгъэр
Сыхъатыр 18.00

ФУТБОЛ

Бразилием кыикIыгъэхэм адешIэщтых

Футбол ешлэгъоу непэ стадионэу «Юностым» щыклоштым тигъэзетеджэхэр кыкIэупчIэх. Мые-къопэ «Зэкъошныгъэр» Бразилием ифутбол ко-мандэ тикъалэ щыдешIэщт.

— Ныбджэгъу ешлэгъоу щыт-ми, мэхъэнэ ин етэты, — кы-тилуагъ футбол клубу «Зэкъош-ныгъэм» идиректор шъхъаIэу

Натхъо Адамэ. — Бразилием ифутболистхэм ухъазырыныгъэ дэгъу ялэшъ, Iэгуаор къалэкIэп-хыныр кын дэд. Тифутболист-

хэм ешIэкIэ дэгъу кыагъэлэгъагъо ашIoигъу.

ФутболымкIэ республикэм и СДЮСШОР зыщызыгъасэхэрэр зэлукIэгъум ежэх. Нэпэеплэ сур-этхэр атырахыштых, Бразили-ем ифутболистмэ гушылэгъу афэ-хуштых.

— ТикIэлэцIыкIу футбол ко-

мандэхэр ешIэгъум еплъыштых, — кылуатэ СДЮСШОР-м иза-вучэу Пэнэшъу Мыхъамодэ. — МэфэкI шыпкхэм фэдэу футбол ешIэгъум ежэх.

ЗэлукIэр непэ сыхъатыр 18.30-м аублэнэу щыт. Зэх-хэр сыхъатыр 18-м рагъэ-жъэщт.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.